

Νιγηρία

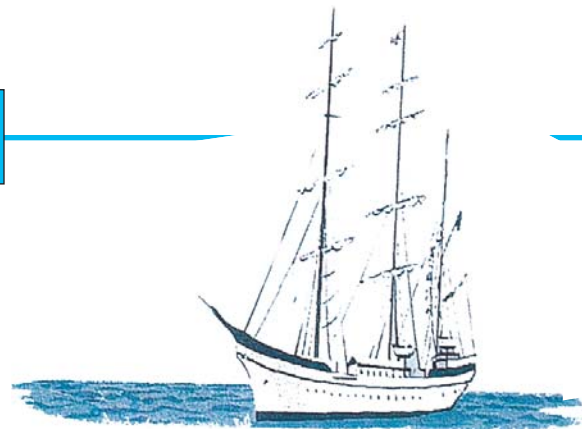
Τό 50% τών γυναικών τής Νιγηρίας υπόκειται σέ καθημερινό ψυχολογικό καί σεξουαλικό βιασμό. Τό ποσοστό αναφέρεται στά άποτελέσματα πρόσφατης έρευνας. Τό μεγαλύτερο πρόβλημα ύφίσταται στήν πλέον «πολιτισμένη» περιοχή τής χώρας, στήν πρωτεύουσα Λάγκος. Άπ' ότι φαίνεται ό πολιτισμός δέν φέρνει πάντοτε μαζί του καί σεβασμό τοῦ προσώπου τοῦ πλησίον.

Κογκό

Τό πρόγραμμα έπαναπατριsmοῦ 58.000 προσφύγων από τό Κογκό Μπραζαβίλ στό Κογκό Κινσάσα έγινε δεκτό μέ ένθουσιασμό από τούς, έδῶ καί χρόνια, ταλαιπωρημένους πρόσφυγες. Ό ένθουσιασμός μετετράπη σέ προβληματισμό όταν οί ύπεύθυνοι τοῦ προγράμματος διαπίστωσαν πώς οί όδικές άρτηρίες πού πρέπει νά διανύσουν οί έπαναπατριζόμενοι εἶναι σχεδόν κατεστραμμένες. Τό βατό τμήμα τής διαδρομής θά γίνεται μέ μεταφορικά μέσα πού θά κινούνται μέ ταχύτητα δέκα χιλιομέτρων τήν ώρα. Τό μεγαλύτερο τμήμα, όμως, τής διαδρομής θά τό διανύσουν οί πρόσφυγες πεζοί. Τό έρώτημά μας εἶναι γιά τό άν οί «ύπεύθυνοι» τοῦ προγράμματος έπιθυμοῦν νά επιστρέψουν ζωντανοί οί πρόσφυγες. Έκτός καί άν τό έρώτημα δέν έχει καμιά σημασία μπροστά στή διαφήμιση τής πραγματοποιήσεως αὐτοῦ τοῦ «άνθρωπιστικοῦ» έπιτεύγματος.

Ζάμπια

Τό έξωτερικό χρέος τής χώρας άνέρχεται σέ 1,8 δισεκατομμύρια δολλάρια. Οί διεθνείς πιστωτικοί οργανισμοί άποφάσισαν νά μειώ-

σουν τό χρέος σέ 124 έκατομμύρια δολλάρια. Οί κάτοικοι τής χώρας δέν πρέπει νά αισθάνονται καί τόσο εὐτυχισμένοι από τή φιλανθρωπία αὐτή. Τό παλαιό χρέος θά μπορούσαν νά τό έξοφλήσουν μέσα στά έπόμενα 80 χρόνια. Τώρα έχουν πουληθεῖ γιά άρκετούς αἰώνες στή διεθνή κεφαλαιοκρατία.

Κένυα

Σύμφωνα μέ ανακοίνωση τοῦ παγκοσμίου προγράμματος τροφίμων (World Food Programme) δύο έκατομμύρια κάτοικοι τής Κένυας κινδυνεύουν νά πεθάνουν από πείνα μέσα στόν έπόμενο Αὐγουστο, άν δέν πραγματοποιηθεῖ έγκαίρως ἡ άποστολή τοῦ αναγκαίου διατροφικοῦ ύλικοῦ. Εἶναι καλό νά θυμηθοῦμε πώς στή χώρα μας ό πιό άναπτυσσόμενος κλάδος μικροεπιχειρήσεων εἶναι τά «φαγάδικα».

Άκτή Έλεφαντοστοῦ

Ό εμφύλιος πόλεμος συνεχίζεται μέ θύματα καθημερινά κι από τίς δύο πλευρές τών διαμαχομένων. Στό τέλος Ιουνίου στήν περιοχή τής πόλεως Ντουέκουε σκοτώθηκαν 55 πολίτες. Φαίνεται πώς οί αίματοχυσίες δέν πρόκειται νά σταματήσουν. Οί μεγάλες παγκόσμιες δυνάμεις δέν τά βρῆκαν άκόμη στό θέμα τής έξασφαλίσεως τών συμφερόντων τους στήν περιοχή.

π. Κ.Σ.

Οί άρχές τής 'Ορθοδόξου 'Ιεραποστολῆς

1. Τό γνωστό ευαγγελικό μήνυμα τοῦ 'Ιησοῦ Χριστοῦ, μετά τή σταυρική Του θυσία καί τήν έκ νεκρῶν άνάστασή Του, «Έδόθη μοι πᾶσα έξουσία έν οὐρανῶ καί επί γῆς. Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτούς τηρεῖν πάντα ὅσα ένειρηλάμην ὑμῖν» (Ματθ. 28, 18 - 20), άποτελεῖ όχι μόνο τήν άφετηρία καί τή βάση, ἀλλῆ καί τό «Σύνταγμα» τής 'Ορθοδόξου Χριστιανικῆς ιεραποστολικῆς ὀργάνωσης καί λειτουργίας.

2. Βάσει αὐτοῦ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη ὁ 'Ιησοῦς Χριστός άποστέλλει τούς άποστόλους καί τούς ιεραποστόλους Του όχι σέ ξένα έδάφη, σέ ξένα κράτη καί σέ ξένες πολιτείες, ἀλλῆ σέ χώρες καί σέ πολῖτες πού Τοῦ άνήκουν, γιὰτί Τοῦ δόθηκαν από τόν Θεό Πατέρα Του, τό Δημιουργό καί Κύριο τοῦ οὐρανοῦ καί τής γῆς, τοῦ σύμπαντος κόσμου, έμψύχου καί άψύχου. Έτσι, ἡ πραγματική Χριστιανική ιεραποστολή εἶναι έφοδιασμένη μέ πρωτογενή έξουσία.

3. Καί μόνο τό γεγονός ὅτι ὁ 'Ιησοῦς Χριστός, ὡς άρχηγός καί θεμελιωτής αὐτῆς τής 'Ιεραποστολῆς προνόησε καί φρόντισε έξ άρχῆς νά κατοχυρώσει, σύμφωνα καί μέ τίς σημερινές άπαιτήσεις τών νομικῶν έπιστημῶν, τή δραστηριότητα αὐτή σημαίνει ὅτι εἶναι αὐθεντικός καί φερέγγυος, ἀλάθητος καί αξιόπιστος. Οί ιδιότητες αὐτές άποδεικνύουν τήν άνωτερότητα καί τήν ύπεροχή καί τής θρησκείας - 'Εκκλησίας Του αὐτῆς καί τής δραστηριότητάς της.

4. Οὕτως έχόντων τών πραγμάτων επίσης συνάγεται ὅτι ἡ, βάσει τών άνωτέρω ευαγγελικῶν άρχῶν καί προδιαγραφῶν άσκουμένη 'Ορθόδοξη 'Ιεραποστολή, δέν μπορεί νά κατηγορηθεῖ ὅτι άσκει προσηλυτισμό, ὅπου καί νά δραστηριοποιηθεῖ επάνω στή γῆ. Καί

Άπό τό άρθρο τοῦ ὀμ. Καθηγητοῦ

Παν. 'Ι. Μπούμη,

Νομοκανονικός έλεγχος τής 'Ορθόδοξης

'Ιεραποστολικῆς δραστηριότητας,

στίς «'Επιστημονική Έπετηρίδα»

τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Παν. Ἀθηνῶν,

τόμ. ΛΣΤ', σελ. 311 έξ.

ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

τούτο γιατί έχει εξουσιοδοτηθεί αρμοδίως, παγίως, τελεσιδίκως και άμετακλήτως (Αποκ. 3, 7-8) από τον Κύριο, τον Δημιουργό και τον Υιό Του, τον Κύριο «του παντός, της γης και όλων των κατοικούντων σ' αυτήν» (Ψαλμ. 23, 1 και Α' Κορ. 10, 26).

5. Για να είναι όμως νομιμοποιημένη, αρμοδίως, ευαγγελικώς, κανονικώς και διαχρονικώς εξουσιοδοτημένη ή 'Ορθόδοξη Χριστιανική αποστολή και να μην άσκει προσηλυτισμό, πράγμα τό όποίο αποδοκιμάζει και καταδικάζει έκτός των νεωτέρων επιτεύξεων έξ αρχής και ό 'Ιησούς Χριστός (Ματθ. 23, 15) δέν άρκοϋν μόνο τά άνωτέρω. 'Επιπροσθέτως όφείλει αυτή και οι εκπρόσωποί της να μην διακατέχονται από κανένα δόλιο ή δόλιο σκοπό, να μην έχουν ιδιοτελή σκοπό.

6. 'Οφείλουν τά μέλη της 'Ιεραποστολής να μην επιθυμοϋν να ιδιοποιηθοϋν, να κάνουν «δικό τους», να κάνουν όπαδό τους τον κατηχοϋμένο τους. 'Η ιεραποστολική δραστηριότητα δέν πρέπει να έχει ως κέντρο και σκοπό τό «έγώ» της, τό στενώτερο ή και τό ευρύτερο, τό άτομικό ή και τό όμαδικό, τό έθνικό ή τό κρατικό. Δέν πρέπει να κάνουμε κάποιον να έλθει προς έμάς (προσήλυτο).

7. Τό άκόμη χειρότερο είναι να τον κάνουμε όπαδό μας, να τον υποδουλώνουμε, να τον κατακτοϋμε, να τον επιστρατεύουμε, να τον φανατίζουμε και να τον κάνουμε όργανό μας, έξάρτημά μας, να τον κάνουμε παράρτημά μας. Έτσι τον διαμορφώνουμε σύμφωνα μέ τις δικές μας άρχές, και τον παραμορφώνουμε. Τότε όχι μόνο άσκοϋμε προσηλυτισμό αλλά καταλήγουμε και στον ιμπεριαλισμό.

8. 'Αντιθέτως ό σκοπός της 'Ορθόδοξης Χριστιανικής 'Ιεραποστολής (όφείλει να) είναι ή βοήθεια του αποδέκτη του ευαγγελικού μηνύματος. 'Οφείλει να τον ενισχύει στη ζωή του, να τον κάνει να όρθοδοθήσει από τις άδυναμίες του, να γνωρίσει την άλήθεια, να όρθοδορομήσει και να κατακτήσει την πραγματική έλευθερία, να απελευθερωθεί, να γίνει μία ανεξάρτητη και έλεύθερη προσωπικότητα, σύμφωνα και μέ τό «γνώσεσθε την άλήθειαν και ή άλήθεια έλευθερώσει ύμάς» (ΐω. 8, 32).

9. Για να επιτυγχάνονται τά άνωτέρω ευεργετικά άποτελέσματα και να προλημβάνονται οι κακές συνέπειες (του προσηλυτισμοϋ ή ιμπεριαλισμοϋ) ό 'Ιησούς Χριστός δέν παρέλειψε στον αναφερθέντα «Καταστατικό Χάρτη» να υποδείξει και τον τρόπο ενεργείας: Είπε ότι πρέπει όλους να τους βαπτίζουμε στό όνομά Του, όχι στό δικό μας όνομα, και να τους διδάσκουμε να τηροϋν τά έντάλημά Του και όχι τά δικά μας. Να τους έντάσσουμε σε ένα υπερεθνικό σύνολο, σε ένα διακρατικό όργανισμό, σε μία Καθολική 'Εκκλησία και όχι να τους κατατάσσουμε σ' ένα δικό μας στρατό.

10. 'Εφ' όσον ή 'Ορθόδοξη ιεραποστολή πορεύεται μέ αυτές τις γραμμές, τότε θα επαληθεύεται και ή τελική πρόταση της αναφερθείσας ευαγγελικής περικοπής, ή όποία άποτελεί μία Δεσποτική και αυθεντική υπόσχεση: «Και ίδού έγώ μεθ' ύμών είμι πάσας τάς ήμέρας έως της συντελείας του αιώνος» (Ματθ. 28, 20). Και τό διάγγελμα αυτό άκριβώς υπόσχεται την τελική επικράτηση της έλευθερίας και μεταξύ των αποστολικών εκκλησιών όπως και μεταξύ των ιεραποστολικών χωρών και λαών. Γιατί και πάλη ή Γραφή διαβεβαιώνει: «'Ο δέ Κύριος τό Πνεϋμα έστιν· οϋ δέ τό Πνεϋμα Κυρίου, εκεί έλευθερία» (Β' Κορ. 3, 17).

ΕΠΑΝΩ: «'Ιδού τίθημι λίθον προγωνιαϊον...».
ΚΕΝΤΡΟ: Πρωί-πρωί είκοσι άνδρες μέ τά σκαπανικά τους ρίχτηκαν στη διάνοιξη των θεμελιών.
ΚΑΤΩ: Άρχοντες και λαός παρακολουθοϋν μέ κατάνυξη την άκολουθία του Άγιασμοϋ.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΒΑΣ-GONGO

ΗΤΑΝ ΚΥΡΙΑΚΗ μετά από τή θεία Λειτουργία όταν ό Σεβ. Μητροπολίτης Κεντρίας Άφρικής κ. 'Ιγνάτιος κατευθύνθηκε όδικώς προς την πολιτεία της Μπάνζα - Γκούγκου, στό Κάτω Κογκό, 140 χλμ. έξω από την Κινσάσα, πρωτεύουσα του Κογκό και έδρα της Μητροπόλεως.

'Ο Σεβασμιώτατος έπισκέφθηκε για δεύτερη φορά την περιοχή αυτή για να ύλοποιήσει μια υπόσχεσή του στους κατηχοϋμένους της ένορίας Μπάνζα - Γκούγκου.

Μετά τή θερμή ύποδοχή ό πρόεδρος της ένοριακής επιτροπής καλωσόρισε όλους, παρουσίασε τις δραστηριότητες της ένορίας και έξέφρασε την έντονη επιθυμία όλων των κατηχοϋμένων να λάβουν τό άγιο Βάπτισμα και να εισέλθουν στην άγία του Χριστού 'Εκκλησία.

Παίρνοντας τό λόγο ό Σεβασμιώτατος έξέφρασε πρώτα τή λύπη του που δέν μπορούσε να μιλήσει στους συγκεντρωμένους πιστούς στη μητρική τους γλώσσα, την Κικόγκο. "Όμως, σημείωσε, ή γλώσσα της αγάπης είναι πιο έκφραστική από οποιαδήποτε άλλη γλώσσα του κόσμου. 'Η αγάπη, είπε, είναι ή γλώσσα της ενότητας και της όμόνοιας αντίθετα μέ τις ανθρώπινες γλώσσες του πύργου της Βαβέλ που προκάλεσαν σύγχυση και διασκορπισμό.

Στήν συνέχεια ό Σεβασμιώτατος ανακοίνωσε ότι επρόκειτο να θεμελιώσει τό σπίτι του εφημερίου της ένορίας της Μπάνζα - Γκούγκου. Τό σπίτι αυτό θα χρησιμοποιηθεί και σαν αποθήκη για τά υλικά που θα χρησιμοποιηθοϋν για τό κτίσιμο του ιεροϋ ναοϋ της Ζωοδόχου Πηγής. 'Ακούγοντας οι κατηχοϋμενοι χειροκρότησαν από χαρά και εύγνωμοσύνη, ευχαριστώντας τον άγνωστο σ' αυτούς "Έλληνα εκπαιδευτικό δωρητή για την άλληλεγγύη, τή συμπάρασταση και την ανεκτίμητη ευκαιρία που τους δίδεται να λατρεύουν τό Θεό μέσα σε κτισμένο ναό.

Τό άλλο πρωί είκοσι άνδρες άρχισαν τή διάνοιξη των θεμελιών. Μεγάλη ήταν ή προσέλευση των κατοίκων των γύρω χωριών που απέχουν έως και 25 χλμ. 'Εντυπωσιακή και τιμητική ήταν και ή παρουσία των άρχόντων της περιοχής.

'Η όλη τελετή της θεμελιώσεως έγινε μέ κατάνυξη, σιωπή και πολλή προσοχή. 'Ο Σεβασμιώτατος ευχήθηκε τό σπίτι να τελειώσει σύντομα ώστε να άρχίσει ή ανέγερση του ιεροϋ ναοϋ. Γνωστοποίησε και τό σχέδιό του να κτίσει και ένα Δημοτικό σχολείο δίπλα στο ναό, όταν κατορθώσει να συγκεντρώσει τό άπαιτούμενο χρηματικό ποσό.

Οι διοικητές της περιοχής, από την πλευρά τους, διαβεβαίωσαν για τις συνθήκες άσφαλείας ώστε να μην υπάρχουν περιττές καθυστερήσεις στην πορεία του έργου και κάλεσαν τό λαό σε ενότητα και άποφυγή κάθε διχόνοιας από φυλετική ή άλλη διαφορά που θα εμπόδιζε την όμαλή πορεία.

Στό τέλος ό Σεβασμιώτατος είχε την ευκαιρία να συζητήσει πιο φιλικά μέ τους παρισταμένους και να άπαντήσει σε έρωτήματα και άπορίες σχετικά μέ την «περί της ήμιν έλπιδος» (Α' Πέτρου 3,15).

Θερμός και ό άποχαιρετισμός. 'Ο 'Επίσκοπος θα έπισκεφτεί και πάλη τή Μπάνζα - Γκούγκου μετά από έναμυση μήνα για τά έγκαίνια του σπιτιοϋ που θεμελιώθηκε και για τή θεμελίωση του ιεροϋ ναοϋ Ζωοδόχου Πηγής που ύποσχέθηκε και οι κάτοικοι της περιοχής τον περιμένουν.

Μοναχός Παΐσιος Ντumba

«... Ἄρχισα νά ἀνησυχῶ ὅτι πήραμε λάθος δρόμο. Ἡ θέα τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων μέ καθησύχασε...».

Μικρές σημειώσεις ΑΠΟ ΕΝΑ ΠΡΩΤΟ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ Β. ΚΑΜΕΡΟΥΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΣΑΝΤ

ΔΕΥΤΕΡΑ
21
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ
Τιμοθέου, Εὐσταθίου Ἀντιοχείας

Ἀναχώρηση γιά τό Β. Καμερούν ὁδικῶς. Εἶναι ἀπίστευτο πῶς τό τοπίο ἀλλιάζει. Ἕνας ἀτέλειωτος δρόμος μέσα στή ζούγκλα.

Ἐβδομήντα χλμ. ἔξω ἀπό τήν πρωτεύουσα ἀρχίζει ὁ χωματόδρομος, κοκκινόχωμα παντοῦ, προχωρᾶμε ἀργά πίσω ἀπό μεγάλες νταλίκες πού κουβαλᾶνε κάθε εἶδος ἐμπορεύματα. Τό χῶμα καλύπτει τά πάντα.

Ἀργά τό βράδυ φτάνουμε κατάκοποι καί ἀγνώριστοι ἀπό τή σκόνη στή Μπέρτουα, ἔχουμε κάνει ὀκτακόσια πενήντα χλμ., μάς μένουν ἄλλες δύο ἡμέρες πορείας.

ΤΡΙΤΗ
22
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ
Τῶν ἐν τοῖς Εὐγενίου μαρτύρων

Πρωί-πρωί ἀναχώρηση γιά τήν Γκάρουα μέ ἐνδιάμεσο σταθμό τό Νγκαούντερε. Τό χειρότερο τμήμα τῆς διαδρομῆς, ὁ δρόμος γεμάτος λακουῖβες ἀναγκάζει τοὺς ὁδηγούς νά κάνουν ἐπικίνδυνα ζιγκ-ζάγκ γιά νά τίς ἀποφύγουν. Ἡ ὀργανιστική βλάβση ἀρχίζει νά ὑποχωρεῖ καί τό τοπίο σταδιακά ἀποκτᾶ τήν ὄψη τῆς σαβάνας. Γιά ἀρκετές ὥρες

περνᾶμε μιά περιοχή πού τά πάντα σιγοκαίγονται καί καπνίζουν. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἀποπνικτική. «Ἡ φυλή πού εἶναι ἐδῶ συνεχῶς καίει τή γῆ», μέ πληροφορεῖ ὁ ὁδηγός μου, «μόλις βρέξει τά πάντα ξαναγίνονται πράσινα».

Περνᾶμε πάνω ἀπό ποτάμια στεγνά. Ἕνα πλῆθος κόσμου ἀνοίγει λάκους γιά νά βρεῖ τό νερό πού δέν στέγνωσε ἀκόμα κάτω ἀπό τήν ἄμμο τοῦ ποταμοῦ.

Νγκαούντερε, μιά πόλη μέ κυρίαρχα στοιχεῖα τοὺς ἠφαιστειογενεῖς βράχους, συστοιχίες ἀπό ψηλά πεῦκα καί τό Ἴσλάμ. Τό τοπίο θυμίζει τήν ὀρεινή Κρήτη καί Αἰγαίοπελαγίτικα νησιά μέ ἀπουσία τοῦ γαλάζιου τῆς θάλασσας. Βράχοι φυτεμένοι μέ μιά παράξενη διάθεση σάν ἀπομεινάρια ἐνός κυκλώπειου οἰκισμού. Σάν νά ὑπάρχει μιά λογική ἀρχιτεκτονική συνέχεια.

ΤΕΤΑΡΤΗ
23
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ
Πολυκάρπου, Πολυχρονίου

Ἀναχώρηση ἀπό τήν Γκάρουα ξημερώματα. Τό βράδυ ἀργά ὑπολογίζουμε νά φτάσουμε στό ἱεραποστολικό μας Κέντρο στό Κατράνγκ λίγα μόλις μέτρα ἀπό τά σύνορα τοῦ Τσάντ.

Ἐξω ἀπό τήν πόλη τό τοπίο ἀλλιάζει ραγδαῖα. Ἀρχίζει ἡ ἔρημος. Ἕνας ἀπέραντος δρόμος, εὐτυχῶς

αὐτή ἡ διαδρομή χωρίς ἀπρόοπτες λακουῖβες, μάς δίνει μιά αἴσθηση ἀσφαλείας.

Κοιτῶ μαγεμένος τό ἀπέραντο τῆς ἐρήμου μέχρι ἐκεῖ πού φτάνει τό μάτι σου καί ὅταν φτάνεις ἐκεῖ ξανά τό ἴδιο. Σκόρπιες καλύβες στή μέση τοῦ πουθενά, μαρτυρίες ζωῆς παντοῦ καί κάθε τόσο μιά ὁμάδα γυναικῶν μέ ἱεράνες στά κεφάλια φτιαγμένες ἀπό ἓνα εἶδος τεράστιας κολοκύθας νά κουβαλᾶνε νερό σέ μιά νοπή πορεία ἀγνωστη γιά ἀσυνήθιστα μάτια σάν τά δικά μου.

Προχωρώντας τά δένδρα γίνονται πλέον ὄλο καί πιό σπάνια. Παντοῦ ὅμως ἓνας κόσμος ἀνθρώπων πού σοῦ δίνει τήν αἴσθηση ὅτι εἶναι στριμωγμένος μέσα στό ἀπέραντο τῆς ἐρήμου.

Καελέ. Σταματᾶμε στό τελευταῖο βενζινάδικο. Ἀπό ἐδῶ καί πέρα θά πρέπει νά ἐφοδιαζόμαστε στά αὐτοσχέδια βενζινοπωλεῖα πού πουλᾶνε μιᾶς ἄλλης ποιότητας καύσιμα μέσα σέ μπουκάλια.

Ἀργά τό βράδυ φθάνουμε κατάκοποι στό ἱεραποστολικό Κέντρο μας στό Κατράνγκ. Πηχτό σκοτάδι καί μιά ἀσυνήθιστη θερμοκρασία κοντά στοὺς 45° μέ 50° βαθμούς. «Σέ λίγο θά δροσίσει», μέ πληροφορεῖ ὁ ὁδηγός.

Ἄρχισα νά νομίζω ὅτι κάναμε λάθος τό μέρος πού ἔπρεπε νά πᾶμε, μιά ἀπέραντη ἐρημιά.

Ἡ θέα τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Δώδεκα Ἀποστόλων μέ βεβαίωσε γιά τό σωστό τοῦ μέρους ἀλλήλα εἶχα ἀκόμα μιά ἀπορία.

Μέχρι νά μποῦμε στό ναό νά προσκυνήσουμε τά πάντα μοῦ φαίνονταν ἀλλόκοτα. Λίγο μετά μιά ὄχλοβοή ἄρχισε νά σπάει τή σιωπή. Δεκάδες παιδιά μαζεύτηκαν σέ λίγα λεπτά καί ἄρχισαν νά τραγουδοῦν καί νά χορεύουν μέ δύο τάμ-τάμ μπροστά στό ναό γιά νά μάς καλωσορίσουν. Ἕνα ἄκουσμα παράξενο σάν τό κύμα πού σκάει πάνω στά βράχια, μιά μικρή παύση καί ξανά τό κύμα νά σκάει.

Τραγουδοῦσαν κατά ἀντιφωνία, ἓνα παιδί ἔλεγε ἓνα στίχο καί τά ὑπόλοιπα σάν ἀρχαῖος χορός ἐπαναλαμβάναν τό ἴδιο ἢ κάποιον ἄλλο στίχο.

Ἀδύνατον νά συλλάβω αὐτό τό ἄκουσμα στή διάλεκτο τῶν Τιπουρί, ἔχει μιά γενναιότητα καί μιά θλίψη συγχρόνως.

«Τά παιδιά ἐδῶ παίζουν τό βράδυ γιατί τήν ἡμέρα

δέν μποροῦν νά παίξουν λόγω τῆς ζέστης», ἐπέμενε νά μοῦ ἐξηγεῖ σάν ξεναγός ὁ ὁδηγός μου βλέποντας τήν κάθε ἀπορία μου.

Ἕξερα κάποια πράγματα γιά τήν Ἀφρική ἀπό τήν ἐπαφή μου μέ τήν χώρα τῆς Οὐγκάντας καί τήν ἐκεῖ ἱεραποστολή. Ὁ τόπος ὅμως ἐδῶ ἔχει φανερά ἄλλους δικούς του νόμους καί κανόνες, ἔχει μιά ἀγνωστη, παράξενη, σκληρή γοητεία. Ἀδύνατον νά τό συλλάβεις, νά τό ἀναλύσεις ἀμέσως· ὑπάρχει ὅμως καί τό νοιώθεις διαρκῶς.

Ἕμεινα νά ἀκούω αὐτοὺς τοὺς παράξενους γιά μένα ἦχους κι ἐνοιωσα, μέσα ἀπό αὐτά τά τραγούδια τῶν παιδικῶν φωνῶν πού ἀκούγονταν στό σκοτάδι, νά μπαίνω σέ ἓναν ἀγνωστο καί μυστικό κόσμο πέρα ἀπό κάθε ὄριο πού μπορούσε νά φτάσει ἡ φτωχή εὐρωπαϊκή παιδεία καί φαντασία μου.

ΠΕΜΠΤΗ
24
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ
† Εὐρέως Τ. Κεφαλή Προδρόμου

Ξημέρωσε πολύ νωρίς. Ἀπό τίς πέντε τό πρωί ὁ κόσμος εἶχε ἐνεργοποιηθεῖ γιά τίς δουλιές του πρὶν ἀρχίσει ἡ θερμοκρασία νά ἀνεβαίνει τρέχοντας. Μετά τόν ὄρθρο ξεκινήσαμε τίς ἐπισκέψεις στίς ἐνορίες. Παντοῦ κόσμος καί ἑκατοντάδες παιδιά.

«Οἱ ἐννέα στίς δέκα γυναῖκες κουβαλᾶνε ἓνα μωρό στήν πλάτη τους...», ἐξηγεῖ ὁ ὁδηγός μας.

Παντοῦ μάς ὑποδέχονται μέ ἐκδηλώσεις χαρᾶς καί σεβασμοῦ, καί κραυγές ἐπιδοκιμασίας ἀκούγονται στό ἄκουσμα τοῦ ὀνόματος τοῦ Πατριάρχου Θεοδώρου.

Ντούκουλα, Ντατσέκα, Γουάι, Τσατίμπαλι, Μπουγκάι, Ζουάι, Γκιρί, Βιρί, Κογκρόν Μπαίγκα, Τουιθαλέ, Τζίγκλα, Τουιθούμ, Γκιντιγκίς, χωριά ἀγνωστα σχεδόν ὄλα ἀπλωμένα μέ τόν ἴδιο τρόπο στήν ἴδια ἔρημο, τόσο παράξενα ὅσο καί ἡ παράξενη προφορά μέ τήν ὁποία προφέρονται.

Ἕνας κόσμος, ντυμένος μέ χρώματα φανταχτερά καί παράξενα αὐτοσχέδια τραγούδια, μάς ὑποδέχεται μέ πλάτειά εἰλικρινή χαμόγελα καί μιά παιδικότητα σέ τεράστια ἀπόσταση ἀπό κάθε εὐρωπαϊκή ὀριμότητα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΑΜΕΡΟΥΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Σφίγγω τά ροζιασμένα, από τή σκληρή χειρωνακτική δουλειά, χέρια ανδρών, γυναικών καί παιδιών καί αισθάνομαι γιά πρώτη φορά τόσο άσχημα από μιά χειραψία.

Άκούω προβλήματα, απολογισμούς, προβληματισμούς, κι όλα χρωματισμένα μέ μιά διάθεση άφηγησεως μιάς ιστορίας, ενός παραμυθιού πού πρέπει νά άρχισει καί νά τελειώσει μέ συγκεκριμένο, έπικό, θά έλεγα, τρόπο.

Παντού μιά έλπίδα ζωγραφισμένη στόν τρόπο πού μέ κοιτάζουν, μιά έλπίδα ότι κάποια πράγματα θά αλλιάξουν στή ζωή τους.

Ζητούν σχολεία καί μικρά ιατρεία.

Γιά άγνωστους σέ μένα λόγους βλέπω ότι είμαστε ό μόνος «όργανισμός» πού δραστηριοποιείται στόν περιοχή.

Γυρίζουμε κατάκοποι κάθε βράδυ στό ιεραποστολικό μας Κέντρο. Προσπαθώ νά κρατήσω σημειώσεις γιά τά πάντα.

Άνάγκες γιά τά στοιχειώδη παντού. Πρέπει νά φτιάξουμε ένα πρόγραμμα.

Μεταφέραμε τά άπαραίτητα γιά τά έγκαίνια του ναού των Τριών Ίεραρχών στή Ντούκουλα καί μετά από τήν ειδική άκολουθία μεταφέραμε τά άγια λείψανα, τοποθετήσαμε τίς εικόνες στό τέμπλο καί άμέσως αλλιάξε ή άτμόσφαιρα του ναού κάτω από τίς λεπτές βυζαντινές πινελιές καί τά συγκρατημένα χρώματα.

Γιά πρώτη φορά τέλεσα έγκαίνια ναού. Μιά μοναδική έμπειρία γιά μένα αλλιά καί γιά τόν κόσμο. Είχαμε μοιράσει τή φυλλάδα των έγκαινίων στόν κόσμο, όλοι παρακολουθούσαν μέσα σέ μιά σιωπή καί κατάνυξη. Ή

χορωδία έψελνε μέ θέρμη τούς ψαλμούς στή γλώσσα των Τιπουρί.

Μετά τή θεία Λειτουργία στίς αίθουσες του διπλανού σχολείου είχαν έτοιμάσει τράπεζα γιά όλον τόν κόσμο. Μιά γιορτή γιά όλον τόν κόσμο. Έπικρατούσε ένα κλίμα πρωτοχριστιανικό. Κάπως έτσι πρέπει νά ήταν οι πρωτοχριστιανικές «άγάπες». Μιά άτμόσφαιρα πού τή δημιουργούσε ή άπλότητα καί ή άνοιχτή καρδιά των ανθρώπων.

Συνεχίζουμε τίς επισκέψεις στίς ένορίες πού ό ναός στεγάζεται σέ χορτοκαλύβες. Παρόλα τά σαμποτάζ κάποιου ψευδαδέλφου, πού προηγείται πάντοτε των επισκέψεών μας καί είδοποιεί μέ ψεύτικα γράμματα, δήθεν δικά μου, ότι «ηλιπαμία

δέν έχω τόν χρόνο νά σας επισκεφθώ... κάποια αλλιά φορά»..., ή ύπομονή καί καρτερία των ανθρώπων ίσως καί κάποια έσωτερική πληροφορία σώζει τήν κατάσταση καί κατορθώνουμε νά τούς συναντήσουμε.

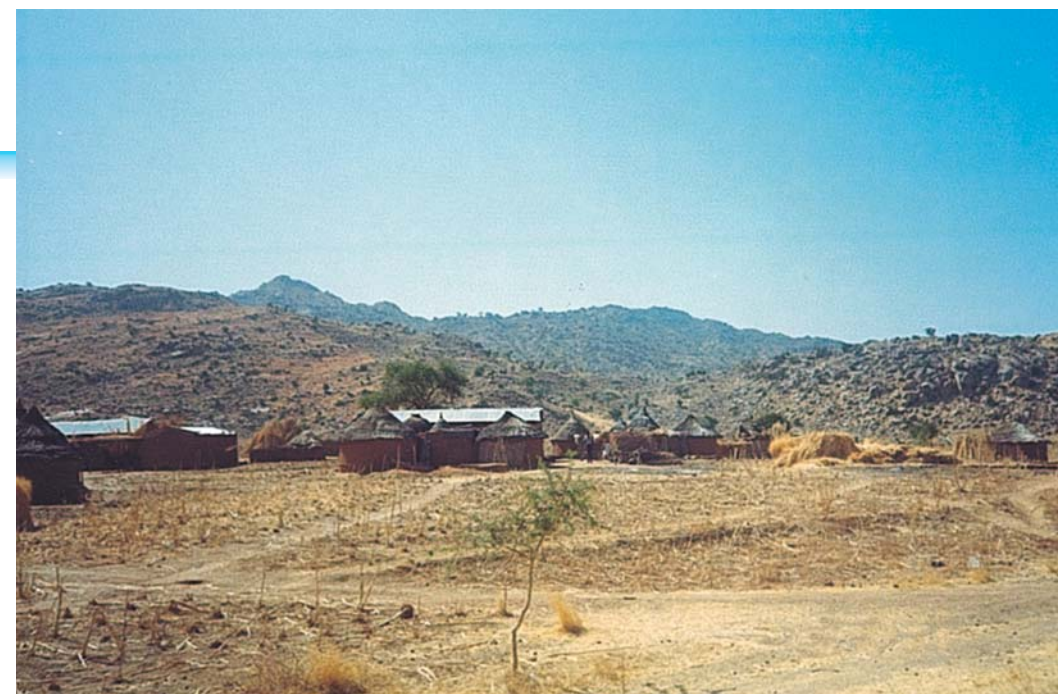
Έπαθα καί μιά τροφική δηλητηρίαση, από κάτι πού μου προσέφεραν, πού μέ εξάντλησε. Ό οδηγός μου έπιμένει νά γυρίσουμε καί νά πάμε στό νοσοκομείο, δέν μπορώ όμως νά σταματήσω πουθενά, ντρέπομαι τούς ανθρώπους πού μέ περιμένουν.

Στό δρόμο μετά από κάποιες άναγκαστικές στάσεις άρχισε νά ύποχωρεί ή εξάντληση καί τά συμπτώματα.

Στό Τουλούμ μου προσέφεραν ένα καλάθι μέ προϊόντα από τίς παραδοσιακές καλλιέργειες του τόπου.

Τά βράδια στό ιεραποστολικό Κέντρο διαβάζουμε τό άπόδειπνο στό ναό των άγίων Δώδεκα Άποστόλων. Ό ναός άσφυκτικά γεμάτος από παιδιά.

Στό τέλος τούς μοιράζουμε στήν έξοδο από μιά καραμέλα, χαρά μεγάλη γιά τά παιδιά καί έκπληξη γιά μās όταν βλέπουμε ότι μερικά τήν βάζουν στό στόμα μέ όλο τό περιτύλιγμα! Μετά άρχίζουν τά τραγούδια.

Βόρειο Καμερούν.
«Σκόρπιες καλύβες
στή μέση του πουθενά,
μαρτυρίες ζωής παντού...».

Επισκέφθηκα μιά μεγάλη ομάδα κατηχουμένων στό Γκιντιγκίς καί εκεί μās είχε προλάβει ό «ψευδάδελφος». Μοϋ έδειξαν τό γράμμα πού τούς έδωσε καί πού ύποτίθεται τό είχα στείλει έγώ πριν δύο ώρες! Παρόλα αυτά έμειναν νά μέ περιμένουν μέσα στήν άνυπόφορη ζέστη δύο ώρες.

Μετά τή συνάντηση επισκέφθηκα τόν παραδοσιακό βασιλιά –Λαμιντό στήν τοπική διάλεκτο– του Γκιντιγκίς. Μās δέχθηκε καθισμένος καταγής κάτω από μιά ψάθινη τέτα στήν αυλή του σπιτιού του μέ φανερά παραδοσιακή ισλαμική άρχιτεκτονική. Όλοι οι επισκέπτες του ήταν ύποχρεωμένοι νά βγάζουν τά παπούτσια τους απέξω από τήν αυλή. Τιμητικά μās είπαν ότι έμείς δέν χρειάζεται νά τό κάνουμε.

Ό βασιλιάς ζήτησε συγγνώμη γιατί δέν μπορούσε νά σταθεί όρθιος καί μετά τίς άπαραίτητες συστάσεις άρχισε νά μιλάει μέ έναν παράξενο τρόπο. Ένας λόγος μέ έμφανή στοιχεία από τό Κοράνι αλλιά μέ ένα είδος άφηγησεως μιάς αλλιάς έποχής. Είχε μιά γοητεία ό τρόπος πού μιλούσε. Είχε μπορέσει νά πάει στή Μέκκα καί πλέον ήταν έτοιμος νά φύγει από αυτόν τόν κόσμο. Έπιασα τόν έαυτό μου άσυναίσθητα νά άπαντώ οικειοποιούμενος τό ίδιο στυλ. Μέ κοιτούσε μέ άπορία καί προσπαθούσε νά μετρήσει τά λεγόμενά μου. Στο τέλος έμεινε φανερά εύχαριστη-

μένος. Ό τελευταίος του λόγος ήταν: «Άφου ό Θεός σέ έστειλε σ' αυτόν τόν τόπο είναι πολύ άσχημο νά πείς ότι θά κάνεις κάποια πράγματα αλλιά στό τέλος νά άποδειχθεί ότι δέν έκανες τίποτα γιά νά βοηθήσεις αυτόν τόν τόπο...».

Τόν εύχαρίστησα γιά τή συμβουλή καθώς καί γιά τό οικόπεδο πού μās δώρισε γιά νά φτιάξουμε ναό καί σχολείο.

Πριν φύγω ήλθε τρέχοντας καί μέ συνάντησε ένας από τήν ομάδα των κατηχουμένων. Κάτι ήθελε νά μοϋ πεί. Μετά από δύο μεταφραστές των τοπικών διαλέκτων κατάλαβα τί ήθελε νά μοϋ πεί. Κάποια αλλιά χριστιανική όμολογία είχε μιά παρουσία στήν περιοχή έδώ καί σαράντα χρόνια χωρίς όμως ποτέ νά έχει κτίσει κάποιο ναό ή ό,τιδήποτε αλλιά. Σήμερα πού έμαθαν γιά τήν έπίσκεψή μας στήν περιοχή έφεραν άρον-άρον έναν έργολάβο νά άρχισει τό κτίσιμο ενός ναού.

Ήλθε σήμερα ένας τεχνικός γιά νά τοποθετήσει σέ δύο πηγάδια χειραντλίες. Είναι ό μόνος τρόπος νά διατηρηθεί μιά άσφαλής ποιότητα στό νερό των πηγαδιών. Από τά ξημερώματα έρχονται γυναίκες κουβαλώντας τά άρρωστα παι-

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΑΜΕΡΟΥΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

διά τους, μέ ελονοσία, διάρροια, αναπνευστικά προβλήματα και πολλά άλλα. Δέν έχουμε τίποτα άλλο εκτός από λίγα αναλγητικά και αντιπυρετικά. Δύσκολα άντέχεις νά βλέπεις όλα αυτά τά παιδιά άρρωστα και νά μήν μπορείς νά κάνεις τίποτα.

Τούς διάβασα μιά ευχή και τά σταύρωσα. Κάτι πρέπει όμως νά κάνουμε. Διάλεξα τίς πιό δύσκολες περιπτώσεις και τούς είπα ότι θά πάμε στό πιό κοντινό νοσοκομείο, πενήντα χλμ. μακριά, αν μπορούσαμε νά διασχίσουμε τή λίμνη, άλλοιώς γύρω στά εκατό έπρεπε νά υπολογίζουμε. Μπήκαμε στό έτσι κι άλλοιώς μοναδικό στην περιοχή αυτοκίνητό μας και ευχαριστήσαμε τόν Θεό πού ή λίμνη ήταν ξερή και μπορέσαμε νά τήν διασχίσουμε γλιτώνοντας πενήντα χλμ. από τήν κανονική διαδρομή.

Μετά από δύο ώρες δύσκολης διαδρομής μέσα στην άμμο φτάσαμε στην Γιάγκουα, μιά πόλη κυριολεκτικά μέσα στην άμμο.

Μετά από όλα τά διαδικαστικά έγιναν οι εξέτασεις των μικρών άσθενών και άφου άγοράσαμε τά φάρμακα μέ τή βοήθεια των μεταφραστών μας οι γιατροί έδωσαν στις μητέρες τίς κατάλληλες οδηγίες και πήραμε τό δρόμο τής επιστροφής.

Στό δρόμο τίς ρώτησα αν έχουν ξαναέλθει στό νοσοκομείο. Ή άπάντηση ήταν ότι πρώτη φορά στή ζωή τους επισκέφθηκαν τήν πόλη αυτή σήμερα!

Κάθε πρωί έρχονται οι ιερείς από όλες τίς γύρω ένορίες και τελείται ή θεία Λειτουργία. Μετά άκολουθεϊ συζήτηση πάνω σέ λειτουργικά θέματα.

Σήμερα μιά μητέρα μου έφερε ένα μικρό μέ πολύ βαριά έγκαύματα στό ένα πόδι. Όταν έλυσα τό κουρέλι πού υποτίθεται ήταν ό επίδεσμος τρόμαξα από τή θέα. Σχεδόν φαινόταν άκάληπτη ή επιγονατίδα του μικρού και όλο τό έγκαυμα ήταν καλυμμένο μέ μιά πρακτική μαύρη άλοιφή από στάχτη και λάδι φοινικιάς.

Άδύνατον νά καθαρίσω τό τραύμα πού

αίμοραγοϋσε. Έβαλα έναν πρόχειρο επίδεσμο και πήραμε ξανά τό δρόμο γιά τό νοσοκομείο. Ή ίδια ξανά πορεία μέσα στους 50 βαθμούς θερμοκρασίας.

Άφήσαμε τόν μικρό γιά νοσηλεία και γυρίσαμε τά μαγαζιά στην πόλη γιά νά βρούμε τέσσερις βίδες πού χρειαζόταν ό τεχνίτης γιά τίς χειραντλίες των πηγιδιών. Ψάξαμε σέ όλα τά πιθανά μαγαζιά (μέ τήν άπορία γιατί ή άμμος μέσα στό κάθε μαγαζί ήταν περισσότερη από αυτήν έξω στους δρόμους;), άδύνατον νά βρεθεί άλλος τύπος βίδας εκτός από ένα συγκεκριμένο μικρό μέγεθος. «Ήν κολληήσετε τρείς μαζί θά κάνετε μιά στό μέγεθος πού θέλετε γιά τή δουλειά σας!», αυτή ήταν πάγια συμβουλή.

Άπελπιστήκαμε. Παίρνοντας τό δρόμο του γυρισμού είδαμε κάποιον νά πουλάει έξαρτήματα από χαλασμένα αυτοκίνητα. Σταματήσαμε και ψάχνοντας μέσα στους σωρούς σαν από θαύμα μπορέσαμε νά βρούμε τέσσερις μοναδικές, ίδιες βίδες, ακριβώς στό μέγεθος πού θέλαμε.

Έημερώματα μās έφεραν τήν άσχημη είδηση, ένα παιδί κοντά στην ιεραποστολή, έκοιμήθη από ύψηλό πυρετό. Ούτε και οι γονείς δέν ήξεραν ότι έδω και πολλές μέρες ψηνόταν στόν πυρετό. Πίστευαν ότι ήταν ή συνηθισμένη ελονοσία. Τό έθαψαν τό ίδιο πρωινό στην αυλή του σπιτιού κατά τά έθνη του τόπου. Λειτουργήσαμε στό ναό του άγίου Γερασίμου στό Γουάι, ό μικρότερος σέ διαστάσεις ναός μας, άδύνατον νά χωρέσει τίς εκατοντάδες των πιστών και των παιδιών πού κατέκλυζαν τά πάντα σαν ένα πολύχρωμο ποτάμι. Μετά τή θεία Λειτουργία παραθέσαμε τράπεζα γιά όλην τόν κόσμο. Ήταν συγκινητικά. Δέν είχαμε καθόλου πιρούνια, όποτε φάγαμε μέ τά χέρια και είχαμε και ελάχιστα πιάτα. Όλοι έπληναν τά χέρια τους και περίμεναν μέ τή σειρά νά φάνε οι πρώτοι και νά πάρουν τά πιάτα τους γιά νά φάνε και αυτοί. Όλα όμως μέσα σέ μιά ήσυχία, ένα σεβασμό και μιά καρ-

«... Παντού ένα πλήθος ανθρώπων πού σου δίνει τήν αίσθηση ότι είναι στριμωγμένοι μέσα στό άπέραντο τής έρήμου...».

τερία...

Μετά τή θεία Λειτουργία και τό μνημόσυνο γιά τούς κτήτορες, τούς δωρητές, τούς συμπαραστάτες τής ιεραποστολής και τούς κεκοιμημένους ιεραποστόλους πήραμε τόν δρόμο ξανά γιά τό νοσοκομείο τής

Γιάγκουα.

Τελικά ό μικρός πού νοσηλευόταν πήγαινε καλύτερα και έγινε ή αιτία γιά νά συναντήσουμε τό γιατρό πού θέλαμε.

Ένας γιατρός νέος, γεννημένος δίπλα στό ναό των άγίων Άποστόλων στό Κατράνγκ. Κανένας δέν ήξερε τί απέγινε μετά τήν αναχώρησή του γιά νά σπουδάσει.

Όταν μās μίλησε άναγνωρίζοντας τό σχήμα των Όρθοδόξων ιερέων και μās είπε από πού ήταν και ότι θυμόταν από μικρό παιδί τό μακαριστό Μητροπολίτη Ειρναίο, τό θεώρησα θεία επέμβαση και δώρο από τίς μεσιτείες του πρώτου ιεραποστόλου του Β. Καμερούν.

Άμέσως τόν ρώτησα γιά νά βεβαιωθώ τί διαλέκτους μιλάει. Τιπουρί, ήταν ή άπάντηση.

Μετά από μιά μακρά συζήτηση συμφωνήσαμε νά

αναλάβουμε τά έξοδα μεταφοράς του και έναν μηνιαίο μισθό, νά έξοπλίσουμε τά μικρά άγροτικά ιατρεία μας στό Κατράνγκ και στην Ντούκουλα και κάθε Σάββατο πού δέν δουλεύει, έναλλάξ νά επισκέπεται τά δύο ιατρεία και νά δέχεται τούς άσθενείς, ή συντριπτική πλειοψηφία των όποιων μιλάει μόνον Τιπουρί, και νά χορηγεί τά άπαραίτητα φάρμακα όλα δωρεάν.

Ό Θεός μās έφερε γιά μιά άκόμα φορά τά πάντα μπροστά μας.

Τά βράδια είναι άδύνατον νά κοιμηθούμε από τή ζέστη, κοιμόμαστε μόνο λίγες ώρες, διακεκομμένες, από τήν έξάντληση. Ό τόπος όμως άξίζει κάθε θυσία. Προσπαθώ νά κρατήσω αυτές τίς σημειώσεις, αν και είναι άδύνατον νά ξεχάσω ό,τιδήποτε. Σταματάω από τόν ζεστό άέρα πού φέρνει ένα κάψιμο στό μάτια.

Λειτουργήσα στό ναό των άγίων Δώδεκα Άποστόλων. Μετά τό Εύαγγέλιο στάθηκα στην Όραία Πύλη γιά νά μιλήσω, είχα άποβραδís έτοιμάσει κάποιες σκέψεις πάνω στό Εύαγγέλιο. Πρώ-

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΑΜΕΡΟΥΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

τη μου φορά όμως βρέθηκα σέ τόση μεγάλη δυσκολία, άπλά κοίταξα γύρω μου και είδα τους άντρες μέ τά λειωμένα ρούχα, τά παιδιά μέ τά ξυπόλυτα πόδια και τά υπόλοιπα τών ρούχων πάνω τους και μόνο πού τά έβλεπα ντρεπόμουν πού φορούσα παπούτσια, τίς μανάδες μέ τά παιδιά στήν πλάτη...

Τί νά πώ, Θεέ μου, σ' αυτούς τους πάμφτωχους τών πτωχών; Τί νά πώ σ' αυτούς τους ανθρώπους πού χρόνια όλόκληρα τρώνε ένα και μόνο είδος φαγητού; Τί νά πώ σ' αυτούς πού όδοιπορούν χιλιόμετρα γιά νά ξεδιψάσουν τή δίψα τους; Τί νά πώ σ' αυτούς τους αιωνίως φυλακισμένους τής έρήμου; Τί νά πώ σ' αυτές τίς μανάδες πού απέλησαν και τήν απέλησία; Τί νά πώ στους ανθρώπους αυτούς πού θά κρίνουν τόν πρώτο και τό δεύτερο κόσμο; Είπα νά βάλω μία μεγάλη μετάνοια μπροστά τους, νά ζητήσω συγγνώμη γιατί γεννήθηκα στόν πρώτο κόσμο και νά μίν πώ τίποτα.

Άστραπιαία μου ήλθε μία εικόνα πού είχα δεϊ από αυτούς τους ανθρώπους σέ μία προηγούμενη Λειτουργία. Τήν ώρα του κοινωνικού τοποθετούσαν ένα καθαθάκι μπροστά στήν Ωραία Πύλη και ένας-ένας πήγαιναν και άφηναν κάποια κέρματα - ήταν γιά τους «φτωχούς».

Άναγνώριζαν έτσι ότι υπήρχαν και φτωχότεροι αυτών. Αυτή ή εικόνα μέ έσωσε γιατί μίλησα γιά τους φτωχότερους τών φτωχών αδελφών του Κυρίου. Όταν τέλειωσα δέν ήξερα, ήταν καλύτερα πού μίλησα ή θά ήταν καλύτερα νά βάλω μετάνοια;

Άναχώρηση γιά τίς ένορίες στό Ν. Τσάντ.

Περνώντας τά σύνορα στήν πρώτη πόλη Fianga σταματήσαμε στό τελωνιακό φυλάκιο γιά τήν απαραίτητη άδεια. Περιμένοντας, ως συνήθως, αρκετά ακού-

σαμε φωνές δυνατές. Ένας πατέρας μέ ένα παιδί στά χέρια νά τρέχει και δύο γυναίκες νά ακολουθοούν πίσω του φωνάζοντας άπεληπισμένα και ύψώνοντας κάθε τόσο τά χέρια στόν ουρανό. Έπέστρεφαν από τόν γιατρό, όπου είχαν πάει τό παιδί γιά εξέταση και κατά τή διάρκεια τής εξέτάσεως τό παιδί πέθανε από κάποια καληπάζουσα άρρώστια. Εικόνα άπερίγραπτη, παρμένη από κάποια άρχαία τραγωδία.

Τό Τσάντ είναι ένας άλλιος κόσμος. Χρειάστηκαν άρκετές ώρες νά φτάσουμε στίς ένορίες όχι μόνο από τήν άπόσταση άλλά και από τήν άσχημη κατάσταση τών δρόμων.

Θυμάμαι πάντα τά λόγια του μακαριστου γέροντός μου «ή ποικιλία τών λαών είναι ή όμορφιά του κόσμου...». Είναι όμως θαυμαστό πώς σέ μικρές, συγκριτικά, άποστάσεις άλλιάζουν τά πάντα! Όπως ή κακή ποιότητα του νερού πού σου δίνει τήν έντύπωση ότι πρόκειται γιά σκουριά και όχι γιά νερό.

Οι ένορίες έχουν έναν ένθουσιασμό πού έκδηλώνεται αυθόρμητα στά πρόσωπα τών ανθρώπων.

«Ο νόμος τής φιλοξενίας λέει ότι πρέπει νά παραμείνει ό φιλοξενούμενος τουλάχιστον μία νύχτα». Υπακούμε στους τοπικούς νόμους...

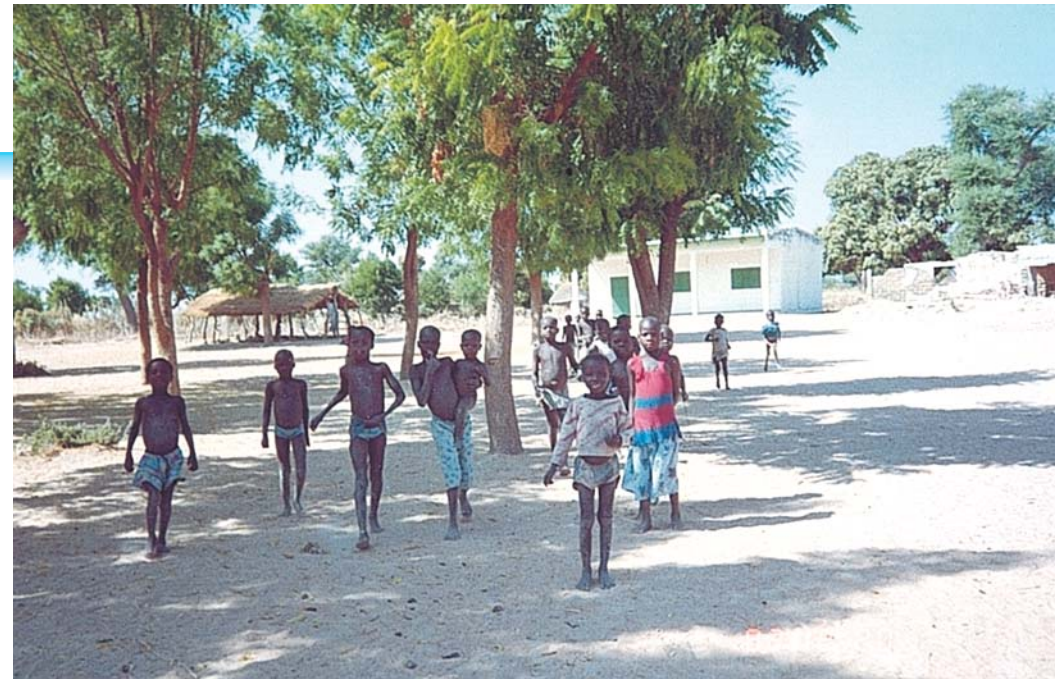

Έπιστροφή στό ιεραποστολικό μας Κέντρο μέσα σέ μία άφόρτη ζέστη...

Κάθομαι και γράφω άνάγκες, έντυπώσεις, λόγια και περιστατικά. Τό βράδυ έρχονται ξανά και ξανά και αρχίζουν τά τραγούδια. Ξαφνικά μία σιωπή μέ παραξε-

νεύει και έπειτα από λίγο άκούγεται μία πολύ παιδική φωνή μέ μία χαρακτηριστική βραχνάδα... «Έμα... έμα... έμανουέλε... έμα... έμα... έμανουέλε...».

Μου έκανε έντύπωση τό πάθος και ή δύναμη αυτής τής μικρής βραχνής φωνής και πλησίασα τό χορό τών παιδιών. Μέσα στό σκοτάδι διέκρινα τόν μικρό σολίστα. Θά' ταν δέν θά' ταν έξι έτών μέ ένα

«... Παιδιά τρέχουν και μάς υποδέχονται παντού...».

υπόλοιπο ρούχου επάνω του πού κάποτε θά πρέπει νά ήταν κοντό παντελόνι. Τραγουδούσε χτυπώντας τά χέρια του γιά νά κρατήσει τό ρυθμό... «Έμα... έμα... έμανουέλε... έμα... έμα... έμανουέλε...» και κάτι άλλο πού δέν μπορούσα νά συγκρατήσω.

«Τί σημαίνουν τά λόγια του τραγουδιού»; ρώτησα τό μεταφραστή μας.

«Έμμανουήλ γιέ του Θεού έλα. Έλα κοντά μας. Έμμανουήλ έλα κοντά μας. Έμμανουήλ γιέ του Θεού γιατί δέν έρχεσαι κοντά μας»;

Έπισκέφθηκα μία νεοσύστατη ομάδα κατηχουμένων στήν πόλη Γιάγκουα. Καθίσαμε και μιλήσαμε μέσα στό μεσημέρι κάτω από μία σκιά. Η ζέστη άφόρτη άλλά ή δίψα τών ανθρώπων ακόμα πιό μεγάλη. Γιατί αυτό; Γιατί τό άλλο; Άτέλειωτες έρωτήσεις. Όταν σκοτεινίασε άποχωριστήκαμε. Μία παράξενη γλήκα είχε μείνει παντού άνακατεμένη μέ τήν άπλόχωρη ήσυχία τής έρήμου. Μέσα στή μέση τής έρήμου νά μιλήμε γιά τόν Χριστό. Μέσα στήν άπέραντη φτώχεια ενός σιωπηλου κόσμου

νά μιλήμε γιά τήν πτωχεία του Θεού. Άκουγα αυτά πού έλεγα και ήταν σαν νά τά άκουγα γιά πρώτη φορά και έγω ό ίδιος... και ή άγωνία τών ανθρώπων ένα άλλο μυστήριο πού σέ προσκαλεί νά τό προσεγγίσεις.

Άργά τό βράδυ φθάσαμε στό ιεραποστολικό μας Κέντρο. Άδύνατον νά κοιμηθώ, άπνοια και ζέστη.

Οι μέρες είναι άφιερωμένες σέ ιερατικές και κατηχητικές συνάξεις. Συγχρόνως προσπαθούμε νά οργανώσουμε τό θέμα τών ένοριακών καταγραφών. Έπισκέψεις στά μέρη πού πρέπει νά κτίσουμε εκκλησίες, νά άνοιξουμε πηγάδια,

νά φτιάξουμε ένα σχολείο. Πρέπει νά κανονίσουμε όλα τά άπαραίτητα χαρτιά γιά νά μίν χτίζουμε στόν άέρα και βρεθούμε πρό έκπλήξεων. Ένας κουραστικός μά άπαραίτητος όγκος έργασίας. Κυρίως γραφειοκρατίας. Νομίζω ότι κάποτε θά πρέπει νά προσθέσουμε στίς λειτουργικές αιτήσεις και κάποια τέτοια αίτηση:

«Ο Θεός νά ένισχύει όσους κάθονται στόν πάγκο

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΑΜΕΡΟΥΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

της άναμονής των δημοσίων υπηρεσιών» ή «Υπέρ των έν ταίς δημοσίαις υπηρεσίαις καθημένων αδελφών ήμών και άναμενόντων τás έγκρίσεις, του Κυρίου δεηθώμεν».

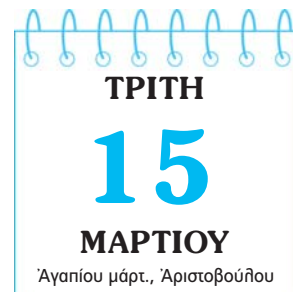
Άναχωρούμε πρωί-πρωί μέ προορισμό τήν πρωτεύουσα του Τσαντ, Ντζάμενα... Ένας μακρύς δρόμος μάς οδηγεί σέ ένα άλλο είδος έρήμου, μετά τό έθνικό πάρκο της Γουάζα αρχίζουν τά δένδρα νά γίνον-

ται σπάνια. Άλλήλαζει και ή αρχιτεκτονική των χωριών. Μοιάζουν μέ συγκεντρωμένους οικισμούς μέ τεράστιες αποστάσεις μεταξύ τους. Στο ένδιάμεσο πουθενά της έρήμου κινούνται άνθρωποι σέ άόρατες και άπροσδιόριστες για μένα κατευθύνσεις κουβαλώντας νερό. Τό ταξίδι μας συνοδεύουν σμήνη από μικρά πουλιά που άρέσκονται στους έλιγμούς ακριβώς μπροστά από τό αυτοκίνητό μας.

Ξαφνικά μπαίνουμε σέ ένα κόκκινο σύννεφο σκόνης. «Είμαι τό άρμαντάν» μέ πληροφορεί ό οδηγός μου. Σκόνη από τήν έρημο που σου δίνει τήν αίσθηση πυκνής όμίχλης. Πρέπει νά είναι κάτι τό πολύ συνηθισμένο έδώ γιατί μέσα σ' αυτό τό σύννεφο πεζοπορούν χιλιάδες άνθρωπων.

Τό απόγευμα φτάνουμε στή γέφυρα του Κουσερί. Ένα ποτάμι είναι τό φυσικό σύνορο Καμερούν και Τσαντ. Περνώντας τή γέφυρα βρίσκεσαι άμέσως στήν πρωτεύουσα του Τσαντ, Ντζάμενα. Για δέκα λεπτά άργοπορίας βρίσκουμε τή γέφυρα κλειστή. Άδύνατον νά περάσουμε. Πρέπει άναγκαστικά νά διανυκτερεύσουμε στό Κουσερί. Έξ άλλου διαπιστώνουμε ότι μάς έχει σκάσει και ένα λάστιχο. Σέ λίγα λεπτά πέφτει το σκοτάδι για νά ανακατευτεί μέ τήν αίωρούμενη σκόνη και μέσα σ' αυτό τό περίεργο κράμα θά πρέπει νά ψάξουμε για συνεργείο νά επισκευάσουμε τό λάστιχο.

Τά μοναδικά δύο ξενοδοχεία της περιοχής ήταν ισλαμικά και καθώς σέ υποδέχεται ένα μικρό τέμενος και ή αρχιτεκτονική ακολουθεί τήν ίδια γραμμή, έχεις τήν αίσθηση ότι αυτό τό σύννεφο σκόνης, που δημιουργεί παράξενες σκιές και θολώνει τά ελάχιστα φώτα, σέ έχει μεταφέρει σέ ένα χώρο ιεραποδημίας.

Τό Τσαντ είναι ένας κόσμος τελείως διαφορετικός από τό Καμερούν, μία άλλη διαφορετική φυλή και παράδοση. Δυστυχώς δέν έχουμε τόν χρόνο νά σταθοϋμε για πολύ στή φιλόξενη κατοικία του Έλληνα Προξένου. Μέ μία

σωστή πληροφορηση από μέρους του ξεκινάμε νά βρούμε τήν πόλη Σαάρ όπου υπάρχει ένας Όρθόδοξος ναός κτισμένος στα 1952 από μία ελληνική οικογένεια. Από τήν άλληλογραφία του μακαριστου Ειρηνάιου καταλαβαίνεις ότι πρέπει νά υπάρχει και ένας μικρός αριθμός Όρθοδόξων Τσαντζών. Είναι βέβαια σαν νά ψάχνουμε βελόνα στα άχυρα αλλά αξίζει κάθε κόπος για νά συναντήσουμε άνθρωπους που οι καταστάσεις και οι αποστάσεις καθώς και ή αποχώρηση των Έλλήνων από τήν περιοχή τους απέκοψαν. Έχουμε νά διασχίσουμε γύρω στα δύο χιλιάδες χιλιόμετρα κακού δρόμου.

Τό ταξίδι μας έμελλε νά σταματήσει πολύ άπότομα και επικίνδυνα όταν μάς έσπασε τό σύστημα διεύθυνσεως του αυτοκινήτου μας μαζί μέ τόν δεξιό μπροστινό τροχό σέ μία άπότομη λακούβα του δρόμου.

Ευτυχώς ό οδηγός μας μπόρεσε νά άκιντοποιήσει τό όχημά μας ελάχιστα εκατοστά πριν άνατραπούμε από τό υψηλό ανάχωμα του δρόμου.

Μετά από πέντε ώρες μέσα στό σκοτάδι μπόρεσαμε νά βρούμε ένα αυτοκίνητο νά μάς μεταφέρει στήν κοντινότερη πόλη για νά βρούμε ένα γερανό και νά

«Ένας άπέραντος δρόμος, εύτυχώς χωρίς λακούβες...». Στο δρόμο προς τό Κατράγγκ.

μεταφέρουμε τό αυτοκίνητό μας στό κατάλληλο συνεργείο.

Ένα δεύτερο άτύχημα του αυτοκινήτου που μάς μετέφερε μάς καθήλωσε ξανά λίγα χιλιόμετρα έξω από τήν πόλη στήν όποία θά αναζητούσαμε βοήθεια. Ευτυχώς δέν είχαμε κάτι πιό σοβαρό διότι ό οδηγός είχε άκούσει λίγο πριν έναν άσυνήθιστο θόρυβο και είχε έλαττώσει τήν ταχύτητα.

Ήμερώματα μπόρεσαμε και μεταφέραμε τό διαλυμένο αυτοκίνητό μας στό συνεργείο. Η άναζήτηση, τροποποίηση και χρήση των ανταλλακτικών στήν Άφρική είναι τελικά μία έπιστήμη τελείως άγνωστη στον υπόλοιπο κόσμο.

Τήν Άφρική μάλλον τήν άνακαλύπτει ό καθένας ξεχωριστά και ή ίδια ή Άφρική άποκαλύπτει και άποκαλύπτεται στον καθένα ξεχωριστά. Άλλοτε σαν πόνος, άλλοτε σαν δίψα, άλλοτε σαν μία καρδιά μεγάλη που χτυπά σέ έναν άγνωστο, μά, άλλθινό ρυθμό, που σαν τόν άφουγκραστείς μέ καρτερία κάνει κάθε έπιστροφή στον πολιτισμένο κόσμο επώδυνη.

Σημειώσεις από τό ήμερολόγιο του Μητροπολίτη Καμερούν Γρηγορίου

ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ ΚΟΥΙΖ

Μπορεί μία τοπική όρθόδοξη εκκλησία νά επιθυμεί νά έχει ένεργό ρόλο στήν οικουμενική άποστολή της Έκκλησίας προς τά έθνη, άν:

- 1) Συμπεριφέρεται έθνικιστικά (π.χ.: «Έξω ή Τουρκία από τήν Ένωμένη Ευρώπη»),
- 2) Δέν σέβεται τήν κανονικότητα στις σχέσεις μέ τίς άλλες τοπικές εκκλησίες και τά Πατριαρχεία,
- 3) Νομίζει πως είναι δυνατή κοινή άποστολική μαρτυρία, σέ συνεργασία μέ αίρετικές όμολογίες,
- 4) Φιμώνει τόν έλεύθερο αλλά και βαθύ θεολογικό λόγο των πλέον αξιολόγων και αξιοσεβάστων κληρικών της (π.χ.: π. Γ.Μ. και π. Θ.Ζ.),
- 5) Άποφασίζει μονομερώς πάνω σέ θέματα δογματικά άγνοώντας τόν πανορθόδοξο τρόπο λήψεως αποφάσεων παρομοίας ύψης θεμάτων (π.χ.: δωρεά όργάνων),
- 6) Αυτοδιαφημίζεται για όλα τά καλά της έργα,
- 7) Δημιουργεί εκκλησιολογικό κατακερματισμό, επιτρέποντας άνεξέλεγκτη λειτουργία πλήθους όργανώσεων και σωματείων,
- 8) Χρησιμοποιεί επικοινωνιολόγους στό μοναδικό χώρο που δέν είναι χρήσιμοι, άφου ή Έκκλησία διδάσκει τήν έννοια της κοινωνίας εκ του πρωτογενούς τριαδολογικού χαρακτήρα της;

π. Κωνσταντίνος Στρατηγόπουλος

Ἀπό τή ζωή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στή Μητρόπολη Νιγηρίας

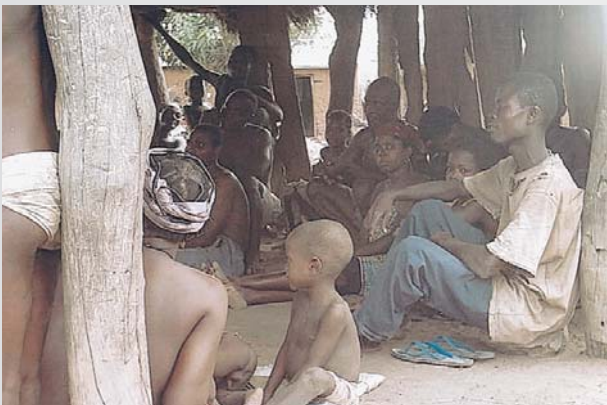
Στό Μπενίν

Ἐνα ἀρκετά φιλόδοξο ἐκπαιδευτικό πρόγραμμα ξεκίνησε, μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ, στή Δημοκρατία τοῦ Μπενίν. Πρόκειται γιά ἕνα μετακινούμενο σχολεῖο, σέ φτωχές ἀγροτικές περιοχές στό βόρειο τμήμα τῆς χώρας μέ ὑψηλά ποσοστά ἀναλφαβητισμοῦ καί παντελῆ ἔλλειψη σχολείων. Τό πρόγραμμα χρηματοδοτεῖται ἀπό τήν Εὐρωπαϊκή Ἑνωση (μέσω ΥΔΑΣ) καί ἐκτελεῖται ἀπό ἐλληνικό ΜΚΟ καί τό ΜΚΟ τῆς Ὁρθόδοξης ἐκκλησίας τοῦ Μπενίν. Ἐπικεφαλῆς τοῦ προγράμματος εἶναι ὁ καθηγητής τῆς Νομικῆς Σχολῆς τῶν Πανεπιστημίων Στρασβούργου καί Θράκης κ. Νικήτας Ἀλιπράντης καί ὁ Γεν. Ἀρχ. Ἐπίτροπος τοῦ Μπενίν, πρωτοπρεσβύτερος π. Τιμόθεος Dewedi.

Στήν περιοχή ὑπάρχει μεγάλο ποσοστό παιδικῆς ἐργασίας καί καταβλήθηκε προσπάθεια ἀπό τόν καθ. κ. Ἀλιπράντη, τόν π. Τιμόθεο καί τοὺς δασκάλους, γιά νά πεισθοῦν οἱ γονεῖς. Σέ κάποιες περιπτώσεις χρειάστηκε νά «ἐπιδοτηθοῦν» οἱ γονεῖς προκειμένου νά πληρώσουν ἐργατικά χέρια γιά τίς ἀγροτικές ἐργασίες τους καί νά ἀφήσουν τά παιδιά νά πάνε στό σχολεῖο. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν ἀρκετά ἐνθαρρυντικό γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ προγράμματος, ἀλλά καί γιά τήν δημιουργία τῶν πρώτων Ὁρθοδόξων κοινοτήτων σέ δύο περιοχές τοῦ Βόρειου Μπενίν, ἀφοῦ ἐκδηλώθηκε ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον ἀπό κατοίκους τῆς περιοχῆς, γιά τήν ἐκκλησία μας.

Στό Τόγκο

Μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ, προχώρησε ἡ προετοιμασία «τῶν πρὸς τό φῶτισμα», στή χώρα αὐτή. Μέ συχνές ἐπισκέψεις στό Τόγκο δημιουργήθηκαν οἱ πρώτες Ὁρθόδοξες κοινότητες - πυρῆνες στήν πρωτεύουσα Λομέ (Γενέσιον τῆς Θεοτόκου), στήν πόλη Alkralime (ἁγ. Πέτρου καί Παύλου) καί Kare (ἁγ. Ραφαήλ). Λόγω τῶν πρόσφατων πολιτικῶν ἀναταραχῶν στή χώρα, ἡ εἰς διάκονον χειροτονία τοῦ πρώτου κληρικοῦ γιά τήν χώρα αὐτή, τοῦ π. Θωμᾶ-Grace Ludugor, ἐγίνε στό Λάγκος στόν Καθεδρικό Ναό τῆς Ἀναστάσεως τήν Κυριακή 12.6.05.

Ἀνέγερση Ναῶν

Προχωροῦν οἱ ἐργασίες ἀνέγερσως ναῶν στά ὄρια τῆς Μητροπόλεως Νιγηρίας. Μεταξύ αὐτῶν:

- ὁ Ναός τοῦ ἁγίου Νικολάου στή Νιγηρία, δωρεά τῆς ἐνορίας ἁγίου Νικολάου τῆς Μητροπόλεως Καθαμαριάς, τοῦ ὁποῖου ὀλοκληρώθηκε ἡ σκέπαση καί ξεκίνησε ἡ τελευταία φάση ἐργασιῶν (δάπεδο καί βάψιμο)
- ὁ Ναός τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος στό Μπενίν πού χάρη σέ πρόσφατες δωρεές σκεπάστηκε καί φτιάχνεται τό δάπεδο
- ὁ νέος ναός τοῦ ἁγίου Γεωργίου στό Μπενίν, πού ἄρχισε νά κατασκευάζεται πρὶν 2 μῆνες χάρη στήν οικονομική ἐνίσχυση φίλων τῆς Μητροπόλεως.

Σεμινάριο Ἁγ. Μάρκου

Συνεχίζονται μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ τά μαθήματα στό Ὁρθόδοξο σεμινάριο «Ἁγιος Μάρκος», στό Πόρτο Νόβο, πρωτεύουσα τοῦ Μπενίν. Στή φωτογραφία μερικοί ἀπό τοὺς σπουδαστές, κληρικοί καί λαϊκοί, μαζί μέ τόν Καθ. τῆς Νομικῆς Σχολῆς κ. Νικήτα Ἀλιπράντη, πού ἐπισκέφθηκε τό σεμινάριο καί μίλησε στοὺς σπουδαστές.

Ἡ ἅγια Μαρία ἡ Μαγδαληνή καί τό ἀποστολικό τῆς ἔργο

ΩΣ ἸΣΑΠΟΣΤΟΛΟΣ τιμᾶται ἀπό τήν Ἐκκλησία μας γιά τό ἀποστολικό τῆς ἔργο ἡ πανεύφημη μυροφόρα ἅγια Μαρία ἡ Μαγδαληνή. Ὡστόσο, ἐνῶ οἱ περισσότεροι χριστιανοί γνωρίζουν τά, ἐλάχιστα πάντως, γεγονότα τοῦ βίου τῆς πού ἀναφέρονται στήν Καινή Διαθήκη καί πού φτάνουν ὡς τήν Ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ, ἀγνοοῦν ἐκεῖνα πού ἀκολουθήσαν, καί μάλιστα τοὺς ἱεραποστολικούς τῆς κόπους γιά τή δόξα τοῦ Χριστοῦ καί τή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Γι' αὐτό στίς ἀκόλουθες γραμμές θά σκιαγραφήσουμε τήν ἐνθεη πολιτεία καί τήν ἱερή δράση τῆς, ὅπως τίς διασώζουν τά θεῖα Εὐαγγέλια καί ἡ ἐκκλησιαστική παράδοση.

Ἡ ἅγια ἐπονομάστηκε Μαγδαληνή, ἐπειδή καταγόταν ἀπό τή Μαγδάλα, μικρή πόλη στή δυτική ὄχθη τῆς Τιβεριάδας. Γεννήθηκε ἀπό γονεῖς εὐποροῦς, φιλόθεους καί φιλόανθρωπους, τόν Σύρο καί τήν Εὐχαριστία. Μεγαλίωνοντας, δέν θέλησε ν' ἀσχοληθεῖ μέ τά συνηθισμένα ἔργα τῶν γυναικῶν τῆς ἐποχῆς τῆς, τό γνέσιμο, τήν ὑφαντική, τό ράψιμο καί ἄλλα παρόμοια. Προτίμησε νά ἐπιδοθεῖ στίς σπουδές. Ὅπως γράφει ὁ βυζαντινός ἀγιολόγος Νικηφόρος Κάληλιτος Ξανθόπουλος (19' - 10' αἰ.), ἀφοῦ ἔμαθε γράμματα, μαθητεύοντας σ' ἕναν καλό δάσκαλο, μελέτησε ὅλη τήν Παλαιά Διαθήκη. Ἰδιαίτερα ἀγάπησε τό Ψαλτήρι καί τίς Προφητείες, ὅπου διάβασε τίς προρρήσεις τῶν θεόπνευστων προφητῶν γιά τήν ἔλευση τοῦ Μεσσία.

Μετά τήν ἀποβίωση τῶν γονιῶν τῆς, πού τῆς κληροδότησαν σημαντική περιουσία, δέν σαγηνεύθηκε ἀπό τή ζωῆ τῶν ἀνέσεων, τῆς πολυτέλειας καί τῆς τρυφῆς. Ἐζῆσε σεμνά καί λιτά, ἐλεώντας τοὺς φτωχοῦς. Ὁ μισόκαλος διάβολος, ὅμως, βλέποντας τήν ἐνάρετη βιοτή τῆς, τή φθόνισε. Ἔστειλε, λοιπόν, ἑπτὰ δαιμόνια πού τήν κυρίεψαν. Γιά νά λυτρωθεῖ ἀπό τή δαιμονική κυριαρχία, κατέφυγε στόν Ἰησοῦ, τό Γιάτρο τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων, πού εἶχε ἀρχίσει τότε νά κηρύσσει καί νά θαυματουργεῖ. Καί Ἐκεῖνος, ὡς παντοδύναμος καί φιλόανθρωπος, τή θεραπεύσε, φυγαδεύοντας τά πονηρά πνεύματα.

Ἀπό τήν ἡμέρα τῆς θεραπείας τῆς ἡ Μαρία, πιστεύοντας πιά ἀκράδαντα πῶς ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Μεσσίας τῶν προφητειῶν, Τόν ἀκολουθοῦσε παντοῦ, στίς πόλεις καί στά χωριά, ὅπου περιόδευε, φέρνοντας τό χαρμόσυνο ἀγγελῆμα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καί πρόσφερε ἀπό τά ὑπάρχοντά τῆς γιά τή συντήρηση τόσο Ἐκείνου ὅσο καί τῶν μαθητῶν Του (Λουκ. 8, 1 - 3). Ἄς σημειωθεῖ ἐδῶ παρενθετικά, πῶς ἡ Μαγδαληνή Μαρία, πού φύλαξε ὡς τό τέλος τῆς ζωῆς τῆς τήν ἀγνεία καί τήν παρθενία τῆς, δέν πρέπει νά συγχέεται μέ

τήν ἀμαρτωλή γυναίκα, πού ἄλειψε μέ μύρο τά πόδια τοῦ Κυρίου (Λουκ. 7, 36 - 50).

Ἀκολουθώντας, λοιπόν, τό Χριστό, ἀναδείχθηκε σέ μιά ἀφοσιωμένη μαθήτριά Του, σέ μιά ἀκούραστη διακόνισσα τοῦ Ἰδιοῦ καί τῶν ἀποστόλων Του, σέ μιά φιλόστοργη συντρόφισσα τῆς Παναγίας Μητέρας Του, σέ μιά ταπεινή συνεργάτριά Του στό ἔργο τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Ξεχώριζε ἀπ' ὅλες τίς σεμνές γυναῖκες, πού βρισκόνταν κοντά Του. Ὅπως ὁ Πέτρος ἦταν ὁ κορυφαῖος τῶν μαθητῶν Του, ἔτσι καί ἡ Μαγδαληνή Μαρία ἦταν ἡ κορυφαία τῶν μαθητριῶν Του. Ἐκείνη, μάλιστα, ἔμεινε πιστή στόν Θεῖο Διδάσκαλό της ὡς τό τέλος, ἐνῶ ὁ Πέτρος Τόν ἀρνήθηκε τρεῖς φορές λίγο πρὶν παραδοθεῖ στόν Πόντιο Πιλάτο.

Τή σύλληψη, τή ἀνάκριση, τή μαστίγωση, τοὺς ἐμπαιγμούς, τά φτυσίματα, τά ραπίσματα, καί ὅλα τά παθήματα τοῦ Κυρίου τά παρακολούθησε μέ ἀγωνία καί πόνο ἀπό μακριά, μαζί μέ τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο καί ἄλλες γυναῖκες (Ματθ. 27, 55 - 56· Μάρκ. 15, 40). Καί ὅταν Ἐκεῖνος σταυρώθηκε στό Γολγοθά, πῆγε καί στάθηκε, καταλυπημένη μά ἄφοβη, κάτω ἀπ' τό Σταυρό, δίπλα στή Μητέρα Του, τή θεία Του Μαρία τοῦ Κληῶν καί τόν μαθητή Του Ἰωάννη (Ἰω. 19, 25 -27).

Ἐμεινε ἐκεῖ, ὥσπου ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ παρέδωσε τό πνεῦμα στόν οὐράνιο Πατέρα Του. Πνίγοντας τήν ἀπερίγραπτη ὀδύνη καί τά δάκρυά της, παρηγόρησε καί στήριξε τή συντριμμένη Θεομήτορα, πού ἄρχισε νά σπαράζει καί νά ὀδύρεται, ὅταν ἄκουσε τόν ἀγαπημένο της Υἱό νά ψελλίζει τό «*Τετέλεσται*» (Ἰω. 19, 30).

Παραβρέθηκε ἡ Μαρία καί στήν ἀποκαθήλωση τοῦ πάνσεπτου Κυριακοῦ Σώματος ἀπό τό Σταυρό. Εἶδε τόν Ἰωσήφ καί τό Νικόδημο νά Τό ἀλείφουν μέ σμύρνα καί ἄλλο, νά Τό τυλίγουν εὐλαβικά σέ λευκό σεντόνι καί νά Τό ἐνταφιάζουν σ' ἕναν κῆπο δίπλα στό Γολγοθά (Ἰω. 19, 38 - 42). Καί ὅταν οἱ δύο κρυφοί μαθητές ἀναχώρησαν, ἐκείνη καί ἡ Μαρία τοῦ Ἰωσήφ κάθισαν ἀπέναντι ἀπό τόν Τάφο (Ματθ. 27, 61). Ἐκῆλψαν ἐκεῖ ὡς τό σοῦρουπο. Ὅσοι ἔφυγαν ἀπ' αὐτές. Ὅχι γιά νά κρυφτοῦν, ὅπως οἱ ἀπόστολοι, πού εἶχαν κλειδαμπαρωθεῖ σ' ἕνα σπιτί «*διὰ τόν φόβον τῶν Ἰουδαίων*» (Ἰω. 20, 19). Ἐφυγαν γιά ν' ἀγοράσουν ἀπό τά ἱεροσόλυμα μύρα πολύτιμα καί ἀρώματα ἀκριβά. Μ' αὐτά θά ξανάρχονταν στόν Τάφο, γιά ν' ἀλείψουν τιμητικά τό θεῖο Σῶμα.

Ἦταν βράδυ Παρασκευῆς. Τήν ἄλλη μέρα, λόγῳ τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου, δέν μπορούσαν νά κάνουν τίπο-

τα. Ἔτσι, τήν ἡμέρα μετά τό Σάββατο, οἱ μαθήτριες τοῦ Κυρίου, μέ ἐπικεφαλῆς τή Μαγδαληνή Μαρία, ἦρθαν ἀπό τά βαθιά χαράματα στόν Τάφο, ἔχοντας μαζί τους τά ἀρώματα. Στό δρόμο ἔλεγαν: «*Ποιός θά μᾶς κυλήσει τήν πέτρα ἀπό τήν εἴσοδο τοῦ μνήματος;*». Γιατί ὁ τάφος ἦταν κλεισμένος μέ μιά πολὺ μεγάλη πέτρα. Φτάνοντας ὁμως ἐκεῖ, διαπίστωσαν μέ ἐκπληξη πῶς ἡ πέτρα εἶχε κυλήσει ἀπό τόν τόπο της. Μπῆκαν στόν Τάφο, καί τί νά δοῦν! Ἕνας λευκοντυμένος νέος καθόταν στά δεξιά. Τρόμαξαν. «*Μὴν τρομάζετε!*», τίς καθοῦσασε. «*Ψάχνετε γιά τόν Ἰησοῦ ἀπό τή Ναζαρέτ, τόν σταυρωμένο; Δέν εἶναι ἐδῶ. Ἀναστήθηκε! Νά καί ὁ τόπος ὅπου Τόν εἶχαν βάλει. Πηγαίστε τώρα νά πεῖτε στοὺς μαθητές Του καί στόν Πέτρο, ὅτι θά πάει πρῶτος στή Γαλιλαία, ὅπου καί θά τοὺς περιμένει. Ἐκεῖ θά Τόν δοῦν, καθὼς τοὺς εἶχε πεῖ*». Οἱ γυναῖκες βγῆκαν ἀμέσως ἀπό τό μνήμα κι ἔφυγαν ἔντρομες καί σασιτισμένες. Ἀπό φόβο δέν εἶπαν σέ κανέναν τίποτα (Μάρκ. 16, 2 - 8). Καμιά τους δέν κατανόησε τότε τή σημασία τῶν λόγων τοῦ ἀγγέλου. Καμιά τους δέν συνειδητοποίησε ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶχε ἀναστηθεῖ ἀπό τοὺς νεκρούς.

Ἐτρεξε, λοιπόν, ἡ Μαγδαληνή Μαρία στοὺς ἀποστόλους Πέτρο καί Ἰωάννη. «*Πῆραν τόν Κύριο ἀπό τό μνήμα*», τοὺς εἶπε συγχυσμένη. «*Τόν πῆραν, καί δέν ξέρουμε ποῦ Τόν ἔβαλαν*». Οἱ δύο μαθητές τοῦ Κυρίου πῆγαν γοργά στόν Τάφο. Μπαίνοντας μέσα, δέν βρῆκαν παρά τίς πάνινες θουρίδες καί τό σουδάριο τοῦ Νεκροῦ. Ἐφυγαν ἀπορημένοι, ἀφήνοντας μόνη τή Μαρία, πού στεκόταν ἐκεῖ ἔξω κι ἔκλαιγε. Σέ μιά στιγμή, ἀνάμεσα σ' ἀναφιλητά της, ἔσκυψε νά δεῖ μέσα στό μνήμα. Βλέπει τότε δύο λευκοντυμένους ἀγγέλους νά κάθονται ἐκεῖ ὅπου πρῶτα βρισκόταν τό Σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. «*Γιατί κηλαῖς, γυναῖκα;*», τή ρώτησαν. «*Γιατί πῆραν τόν Κύριό μου*», ἀποκρίθηκε ἐκείνη, «*καί δέν ξέρω ποῦ Τόν ἔβαλαν*». Ἀλλά, νά! Ἐνιωσε ὅτι κάποιος ἦταν πίσω της. Γύρισε καί εἶδε τόν Ἰησοῦ νά στέκεται ὄρθιος. «*Διατί κηλαῖς; Ποιόν ζητᾶς;*», τή ρώτησε. Δέν τόν ἀναγνώρισε ἀμέσως. Νόμισε πῶς ἦταν ὁ κηπουρός. «*Ἄν Τόν σήκωσες ἐσύ, πές μου ποῦ Τόν ἔβαλες, γιά νά Τόν πάρω*», παρακάλεσε. «*Μαρία!*», τῆς εἶπε τότε Ἐκεῖνος. «*Διδάσκαλε!*», ἀναφώνησε ἐκπληκτικῶς, ἀναγνωρίζοντάς Τον. Ἐκανε νά πέσει στά πόδια Του γιά νά τ' ἀσπασθεῖ, μά τήν ἐμπόδισε. «*Μὴ μ' ἀγγίζεις, γιατί δέν ἀνέβηκα ἀκόμα στόν Πατέρα μου. Πήγαινε, ὁμως, στοὺς ἀδελφούς μου καί πές τους ὅτι ἀνεβαίνω σ' Ἐκεῖνον πού εἶναι*

δικός μου καί δικός τους Πατέρας, δικός μου καί δικός τους Θεός». Χωρίς χρονοτριβή ἡ Μαρία πῆγε στοὺς μαθητές, τοὺς ἀνακοίνωσε πῶς εἶδε τόν Κύριο καί τοὺς διηγήθηκε ὅσα τῆς εἶπε (Ἰω. 20, 2 - 18).

Ἡ μακάρια Μαγδαληνή, λοιπόν, ἀξιώθηκε νά δεῖ πρῶτη τόν ἀναστημένο Χριστό (Μάρκ. 16, 9). Αὐτή προστάχθηκε ν' ἀναγγεῖλει στοὺς ἀποστόλους τήν Ἀνάσταση. Αὐτή ἔγινε ὁ πρῶτος κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου, πού συνέχισε νά τό κηρύσσει ὡς τήν ὀσιακὴ τελειότη της.

Μετά τήν Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου στοὺς οὐρανοὺς, σύχναζε στό ἀνώγι τῶν Ἱεροσολύμων, ὅπου μαζεύονταν γιά προσευχή οἱ ἔντεκα ἀπόστολοι, ἄλλοι μαθητές καί μαθήτριες τοῦ Ἰησοῦ, καθὼς καί ἡ Παναγία Μητέρα Του. «*Οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει σὺν γυναιξὶ καὶ Μαρῖα τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ*» (Πράξ. 1, 14).

Ἀφοῦ μοίρασε τήν περιουσία της στοὺς φτωχοὺς, ἔμεινε μαζί μέ τή Θεοτόκο στό σπιτί τοῦ εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη. Καί μετά τήν Πεντηκοστή, ὅταν οἱ θεῖοι ἀπόστολοι, ἔχοντας λάβει τό Ἅγιο Πνεῦμα (Πράξ. 2, 4), σκορπίστηκαν στήν οἰκουμένη γιά νά κηρύξουν τό Εὐαγγέλιο σ' ὅλους τοὺς λαοὺς, ἄφησε καί ἡ φιλόχριστη Μαρία τήν Ἁγία Πόλη. Θαρραλέα καί ἀποφασιστική, ὅπως πάντα, κατευθύνθηκε πρὸς τή Ρώμη, γιά νά συναντήσει τόν αὐτοκράτορα. Θά τοῦ ζητοῦσε ν' ἀποδώσει δικαιοσύνη γιά τόν ἄδικο θάνατο τοῦ Διδασκάλου της. Ὡς μιμήτρια τῶν ἀποστόλων καί ἰσαπόστολος, σ' ὅλο τό μακρινό καί ἐπικίνδυνο ταξίδι της, κήρυσσε τόν ἀναστημένο Ἰησοῦ. «*Ποιός μπορεῖ νά διηγηθεῖ τίς δυσκολίες πού ἀντιμέτωπισε κατά τήν ὁδοπορία της; Καί ποιός μπορεῖ νά ὑπολογίσει τό πλῆθος τῶν ἀνθρώπων πού προσεῖλκυσε στήν πίστη μέ τή σαγήνη τοῦ Εὐαγγελίου;*», ἀναρωτιέται ὁ Νικηφόρος Κἀλλιστος Ξανθόπουλος. Χρόνια κράτησε ἡ πορεία της πρὸς τήν πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας, πορεία πού, μέ τή χάρη καί τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, καί τέλος καλὸ εἶχε καί μέ ἱεραποστολικὴ ἐπιτυχία στεφανώθηκε.

Αὐτοκράτορας ἦταν τότε ὁ διάδοχος τοῦ Αὐγούστου, ὁ Τιβέριος (14 - 36). Σ' αὐτόν, ἔπειτα ἀπό πολλὰς προσπάθειες, κατόρθωσε νά παρουσιαστῆ ἡ ἁγία. Τοῦ ἐξήγησε μέ κάθε λεπτομέρεια τό πῶς οἱ Ἰουδαῖοι ἀρχιερεῖς Ἄννας καί Καϊάφας παρέδωσαν ἀπό φθόνο τόν Ναζωραῖο Ἰησοῦ στόν Πόντιο Πιλάτο καί πῶς στή συνέχεια ὁ ἡγεμόνας, μοιλονότι κατάλαβε πῶς Ἐκεῖνος ἦταν

ἀθῶος, ἐπέτρεψε τή σταύρωσή Του. Ὁ Τιβέριος πρόσταξε νά ἔρθουν στή Ρώμη γιά ν' ἀπολογηθοῦν στόν ἴδιο οἱ τρεῖς κύριοι ὑπαῖτιοι τῆς θανατώσεως τοῦ Ἰησοῦ. Ἀπ' αὐτοῦς ὁ Καϊάφας πέθανε στήν Κρήτη, ὅπου στάθμευσε γιά λίγο τό πλοῖο πού τοὺς μετέφερε. Οἱ ἄλλοι δύο, ὁ Ἄννας καί ὁ Πιλάτος, ἔφτασαν στήν πρωτεύουσα, ὅπου, ἐπειδὴ οἱ ἐξηγήσεις τους γιά τή σταύρωση τοῦ Κυρίου δέν κρίθηκαν ἱκανοποιητικὲς, τιμωρήθηκαν παραδειγματικά ἀπό τόν αὐτοκράτορα.

Ἡ γενναία Μαγδαληνή ἀφοσιώθηκε πιά ὀλοκληρωτικά στό ἀποστολικό ἔργο. Ἀφοῦ κήρυξε στή Ρώμη, ὅπου κατήχησε καί στερῶσε στήν πίστη πολλοὺς, περιόδευσε στήν Ἰταλία καί τή Γαλιλία. Ἐπιστρέφοντας ὕστερα στήν Παλαιστίνη, πέρασε ἀπό τήν Αἴγυπτο, τή Φοινίκη, τή Συρία καί τήν Παμφυλία. Σ' ὅλες αὐτές τίς χώρες διαλαλοῦσε τήν Ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ καί εὐαγγελιζόταν τή σωτηρία τοῦ κόσμου.

Φτάνοντας στά Ἱεροσόλυμα, ἔμεινε μαζί μέ τή Θεομήτορα Μαριάμ, διακονώντας την ὡς τήν ἐνδοξη μετὰστασή της. Παράλληλα βοηθοῦσε καί τόν ἀπόστολο Πέτρο στό ἔργο του.

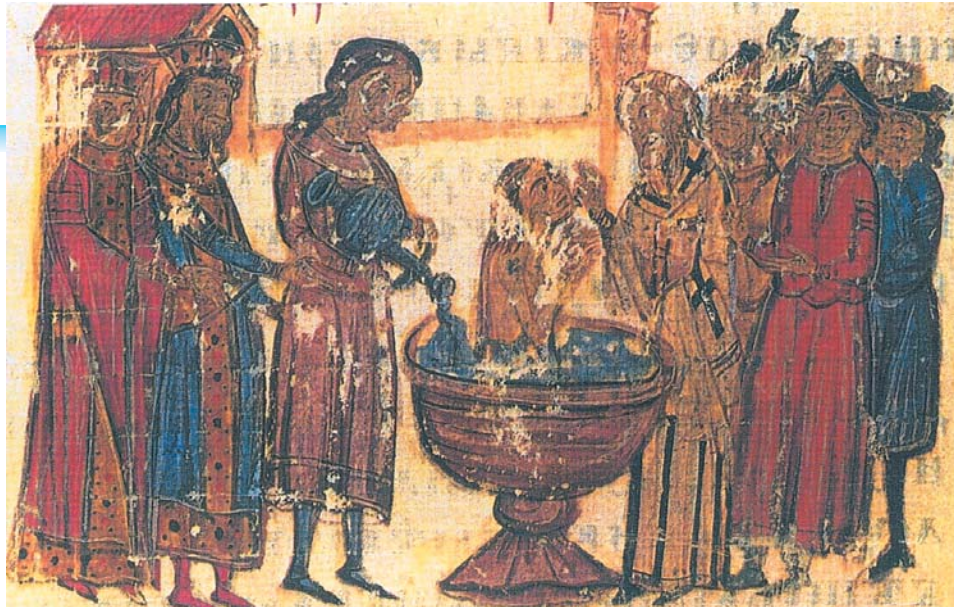
Ἀργότερα πῆγε στήν Ἐφεσο, γιά νά συντρέξει τόν ἀγαπημένο μαθητή τοῦ Κυρίου, τόν Ἰωάννη, πού ζοῦσε καί δίδασκε ἐκεῖ μέσα σέ δυσκολίες καί κινδύνους. Ἐμεινε κοντά του ὡς τήν ἀναχώρησή της ἀπό τά ἐγκόσμια, συμμετέχοντας στοὺς κόπους καί στίς θλίψεις του. Ὁδήγησε κι ἐκείνη πολλοὺς στήν πίστη. Ὁ λαός τῆς Ἐφέσου τήν ἀγάπησε γιά τή φιλάνθρωπία, τήν καλοσύνη καί τή σεμνότητά της.

Ἀλλά ἦρθε κάποτε καί ἡ ὥρα τῆς ὑποταγῆς της στόν κοινὸ νόμο τῆς ἀνθρώπινης φύσης, τό σωματικὸ θάνατο. Ὅσοι ἀπὸ μιά σύντομη ἀσθένεια, λοιπόν, παρέδωσαν τό πνεῦμα στόν ἀγαπημένο της Κύριο. Ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης καί οἱ Ἐφέσιοι χριστιανοὶ ἐνταφίασαν μέ τιμές τό σῶμα της, ἔξω ἀπὸ τή σπηλιά, ὅπου εἶχαν κοιμηθεῖ οἱ ἅγιοι Ἑπτὰ Παῖδες, (ἐορτάζονται στίς 22 Ὀκτωβρίου καί στίς 4 Αὐγούστου). Πολλὰ θαύματα ἔγιναν τήν ὥρα τῆς ταφῆς της.

Τό 890 ὁ αὐτοκράτορας Λέων Στ' ὁ Σοφός (886 - 912) ἀνακόμισε τό τίμιο λείψανό της στήν Κωνσταντινούπολη καί τό τοποθέτησε στήν περικαλλή μονή τοῦ Ἁγίου Λαζάρου. Ἡ ἀνακομιδὴ ἐκείνη ἐορτάζεται στίς 4 Μαΐου, ἐνῶ ἡ μνήμη τῆς ἁγίας στίς 22 Ἰουλίου.

Μ.Σ.Π.

Ἡ βάπτισις τοῦ ἡγεμόνα τῶν Βουλγάρων Βόριδος (μικρογραφία τοῦ «Χρονικοῦ» τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ, Ρώμη, Βατικανή Βιβλιοθήκη).

Ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων

Οἱ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ, λαὸς τουρκικός (οὐννικός) τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, στὰ μέσα τοῦ 2ου μ.Χ. αἰώνα μετακινήθηκαν πρὸς τὰ δυτικά καί, φτάνοντας ὡς τὴν ἀνατολική Εὐρώπη, ἐγκαταστάθηκαν στὴν περιοχή πού ἐκτείνεται ἀνατολικά τῆς λίμνης Μαιώτιδος (σημ. Ἀζοφικῆς Θάλασσας) καί τοῦ ποταμοῦ Τανάιδος (σημ. Ντόν), καθὼς καί γύρω ἀπὸ τὸν ποταμὸ Κούφι (σημ. Κουμπάν). Στὴν ἐποχὴ αὐτὴ τοποθετεῖται ἡ ἀρχὴ τῆς ιστορικῆς τους υπάρξεως, μολιόντι γιὰ τρεῖς ἀκόμα αἰῶνες θά ζοῦν σχεδὸν ὀλοκληρωτικὰ στό περιθώριο τῆς ἱστορίας.

Στὰ μέσα τοῦ 5ου αἰ. ἐπεκτάθηκαν πρὸς τὰ δυτικά τῆς Ἀζοφικῆς, στὴν περιοχή τοῦ ποταμοῦ Δάναστρι (σημ. Δνεΐστρου), ἀπωθώντας πρὸς τὴν Πανοννία (σημ. νοτιοδυτικὴ Οὐγγαρία) τοὺς Ὀστρογότθους.

Στὰ χρόνια τοῦ Ρωμαίου (Βυζαντινοῦ) αὐτοκράτορα Ἀναστασίου Α΄ (491-518) εἰσβάλλουν τρεῖς φορές στό ρωμαϊκὸ κράτος καί φτάνουν, μὲ καταστροφές καί λεηλασίες, ὡς τὸ Ἰλλυρικὸ (499), τὴ Θράκη (502), τὴ Μακεδονία, τὴ Θεσσαλία καί τὴν Ἥπειρο (517). Οἱ ἐπιδρομὲς ἔγιναν σοβαρότερες στὸν καιρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α΄ (527-565). Σὲ μίαν ἀπ' αὐτές, τὸ 558, ἔφτασαν ὡς τὴν ἀκτὴ τοῦ Ἰονίου καί τὸν Ἰσθμὸ τῆς Κορίνθου, ἐνῶ ἓνα τμήμα τους

στράφηκε καί ἐναντίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐξω ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Βασιλεύουσας, ὅμως, νικήθηκαν καί τράπηκαν σὲ φυγὴ ἀπὸ τὸν περίφημο στρατηγὸ Βελισσάριο. Στὴ συνέχεια, τὸν ἴδιο αἰῶνα, ὑποτάχθηκαν στοὺς τουρκικῆς ἐπίσης καταγωγῆς Ἀβάρους, πού ἤρθαν ἀπὸ τὰ βάρη τῆς Ἀσίας, καί τοὺς ἀκολούθησαν στὴν ἐπιδρομὴ τους.

Στὰ 582-583, ὑπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ Κούρτ ἢ Κουβράτ (Κούβρατο ἢ Κροβάτη τὸν ὀνομάζει ὁ χρονογράφος Θεοφάνης), ἀνεξαρτητοποιήθηκαν καί ἴδρυσαν νέο κράτος. Ὁ Κουβράτ εἶναι ὁ πρῶτος χριστιανὸς ἡγέτης τῶν Βουλγάρων. Εἶχε περάσει τὴ νεανικὴ του ἡλικία στὴν αὐτοκρατορικὴ αὐλὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί εἶχε βαπτισθεῖ ἐκεῖ. Μὲ τὴν ὑποστήριξη τοῦ αὐτοκράτορα Μαυρικίου (582-602) κατόρθωσε νὰ συνενώσει ὅλα τὰ βουλγαρικὰ φύλα καί νὰ δημιουργήσει κράτος, τὴν «Παλαιὰ Βουλγαρία» τῶν βυζαντινῶν χρονογράφων, πού ἀπλωνόταν ἀπὸ τὸν Δάναστρι ὡς τὸν Καύκασο. Διατηρώντας φιλικές καί συμμαχικές σχέσεις μὲ τὴν αὐτοκρατορία ὡς τὸ θάνατό του, τιμήθηκε ἀπὸ τὸν Ἡράκλειο (610-641) μὲ τὸν τίτλο τοῦ πατρικίου.

Στὸ δεύτερο μισὸ τοῦ 7ου αἰ. τὸ βουλγαρικὸ ἐκείνο κράτος ἐξασθένησε. Στὰ ἐδάφη του κυριάρχησαν οἱ Χάζαροι, ἄλλος τουρκικὸς λαός. Ἀπὸ

τοὺς πέντε γιούς τοῦ Κουβράτ, ὁ μεγαλύτερος, ὁ Μπατμπαί (Βατβίας κατὰ τὸν Θεοφάνη), ἔμεινε στὴ χώρα του ὡς φόρου ὑποτελὴς τῶν Χαζάρων. Οἱ ὑπόλοιποι τέσσερις, μὲ ἰσάριθμα τμήματα τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, πῆραν τὸ δρόμο τῆς προσφυγιάς. Ὁ δευτερότοκος, ὁ Κότραγος, κατευθύνθηκε πρὸς τὴν πέρα ἀπὸ τὸν ποταμὸ Ντόν περιοχὴς. Ὁ τρίτος ἐγκαταστάθηκε στὴ χώρα τῶν Ἀβάρων καί ὑποτάχθηκε σ' αὐτούς. Ὁ τέταρτος ἔφτασε ὡς τὴν Ἰταλία. Καί ὁ πέμπτος, ὁ Ἰσπέριχ ἢ Ἀσπαρούχ, στράφηκε πρὸς τὴ Βαλκανικὴ. Ἀφοῦ πέρασε τοὺς ποταμοὺς Δάναπρι (σημ. Δνεΐπερο) καί Δάναστρι, μὲ τὴν ἄδεια ἢ τουλάχιστο τὴν ἀνοχὴ τοῦ αὐτοκράτορα Κωνσταντίνου Β΄ (641-668) ἐγκαταστάθηκε στὴν περιοχή τῆς Δοβρουτσᾶς, σὲ μιά τοποθεσίαν πού ὀνομάστηκε Ἄγκλι (Ἦλιος ἢ Ὀγκλὸς κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς). Δὲν ἄργησε ὅμως ν' ἀρχίσει ἐπιδρομὲς στὴς ρωμαϊκὲς ἐπαρχίες νότια τοῦ ποταμοῦ Ἰστρου (σημ. Δούναβη).

Ὁ αὐτοκράτορας Κωνσταντίνος Δ΄ Πωγωνάτος (668-685) ὀργάνωσε τὸ 679 ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν Βουλγάρων, μετὰ τὴν ἀποτυχία τῆς ὁποίας ἐκεῖνοι ἐγκαταστάθηκαν μόνιμα στὴν Κάτω Μοισία (τὴ χώρα ἀνάμεσα στὸν Ἰστρο, τὸν Εὐξείνιο, τὸν Αἴμο καί τὴ Σερβία), πού ὀνομάστηκε Βουλγαρία. Ἀφοῦ ὑπέταξαν τὴν ἐκεῖ σλαβικὴ φυλὴ, τοὺς Σεβερίνους καί τὴν λεγόμενὴ Ἑπτὰ Γενεές, ἴδρυσαν βασιλεῖο (681). Μολιόντι ὅμως εἶχαν τὴν πολιτικὴ καί στρατιωτικὴ ἐξουσία, ἄρχισαν σιγὰ - σιγὰ νὰ ἐκσλαβίζονται, καθὼς οἱ ὑποτελεῖς τους Σλάβοι ἦταν πολυαριθμότεροι. Ὁ ἐκσλαβισμὸς τους ὀλοκληρώθηκε, ὅπως θά δοῦμε παρακάτω, τὸν 10ο αἰώνα.

Ὡς τὴ βασιλείαν τοῦ Κωνσταντίνου Ε΄ τοῦ Κοπρωνύμου (740-775) λίγες ἦταν οἱ συγκρούσεις Βουλγάρων καί Ρωμαίων, οἱ ὁποῖοι μάλιστα καί συμμαχῆσαν πολλῆς φορές. Ὅταν ὅμως ὁ αὐτοκράτορας, γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει τὴ Θράκη ἀπὸ τὴν βλῆψεις τους, μετατόπισε ἐκεῖ πολεμικοὺς ἀσιατικούς πληθυσμούς, ἄρχισε μίαν σειρά συγκρούσεων ἀνάμεσα στὰ δύο κράτη. Ὁ Κωνσταντίνος Ε΄ ἔκανε ἑννέα ἐκστρατείες μέσα σὲ εἴκοσι χρόνια (755-775) καί τελικὰ κατόρθωσε νὰ συντρίψει τοὺς Βουλγάρους, γι' αὐτὸ χαρακτηρίστηκε ὡς «πρῶτος

Βουλγαροκτόνος». Πέθανε τὸ 775, στὴ διάρκεια τῆς τελευταίας ἐκστρατείας του.

Στὸ μεταξύ, ἐμφύλιες διαμάχες καί ταραχές εἶχαν ξεσπάσει στὴ Βουλγαρία ἀπὸ τὰ μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ 750, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀνώμαλη ἐναλλαγὴ ἡγεμόνων (χάνων) στὴν ἐξουσία. Ἐνας ἀπ' αὐτούς, ὁ Τέλεριχ ἢ Τελέρικος ἢ Τσέριχ ἢ Τζέριγος (772-777), κατέφυγε στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ὁ αὐτοκράτορας Λέων Δ΄ ὁ Χάζαρος (775-780), γιὸς καί διάδοχος τοῦ Κωνσταντίνου Ε΄, τοῦ ἔδωσε τὸν τίτλο τοῦ πατρικίου. Ὁ Τέλεριχ βαπτίστηκε χριστιανὸς καί πῆρε τὸ ὄνομα Θεοφύλακτος. Στὴ συνέχεια νυμφεύθηκε μίαν ἐξαδέλφη τῆς βασίλισσας Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας. Ἦταν ὁ δεύτερος Βούλγαρος ἡγεμόνας, μετὰ τὸν Κουβράτ, πού ἀσπάστηκε τὸ χριστιανισμό. Ἡ μεταστροφή του, ὡστόσο, δὲν ἐπηρέασε τὸν βουλγαρικὸ λαὸ, ἐπειδὴ τὴν ἐξουσία στὴ χώρα του τὴν πῆραν κάποιοι ἀντίπαλοί του.

Ἡ πολεμικὴ ἀναμέτρηση τῆς Βουλγαρίας μὲ τὴν Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία πῆρε τὴν πὶο μεγάλην διαστάσεις τῆς στὰ χρόνια τοῦ χάνου Κρούμου ἢ Κρούμ (803-814), ἱκανοῦ ἡγέτη καί ὀργανωτῆ τοῦ κράτους του, ἀλλῆλα σκληροῦ καί πολεμοχάρου. Τότε ὅμως ἄρχισε καί ἡ διάδοση τοῦ χριστιανισμοῦ στὴ Βουλγαρία, κυρίως ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς αἰχμαλώτους πού ὀδηγοῦνταν στὴ χώρα.

Ὁ Κρούμος κατόρθωσε νὰ συντρίψει στὰ 811 τὸ στρατὸ τοῦ αὐτοκράτορα Νικηφόρου Α΄ (802-811), πού σκοτώθηκε μαζί μὲ πολλοὺς πατρικίους καί στρατηγούς. Τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 812 πολιορκῆσε τὴ Δεβελτό, τὴν κατέλαβε ὕστερ' ἀπὸ συνθηκολόγησι καί μετέφερε σ' ἄλλα μέρη τοὺς κατοίκους τῆς μαζί μὲ τὸν ἐπίσκοπό τους Γεώργιο. Τὸ 813 ἔφτασε ἔξω ἀπὸ τὴ Βασιλεύουσα. Διαπιστώνοντας ὅμως ὅτι τὰ τείχη τῆς ἦταν ἀπόρητα, παραιτήθηκε ἀπὸ τὴν προσπάθεια ἀλώσεώς της. Ὑποχωρώντας, κατέστρεψε τὴν Ἀδριανούπολη καί πῆρε μαζί του δώδεκα χιλιάδες αἰχμαλώτους, πού ἔμειναν ὡς τὰ 836-837 στὴ σημερινὴ Ρουμανία. Ἀνάμεσά τους ἦταν ὁ μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως Μανουὴλ, ἡ οἰκογένεια τοῦ κατοπινοῦ αὐτοκράτορα Βασιλείου Α΄ τοῦ Μακεδόνα (867-886) καί ὁ Κινάμων ἢ Κίναμος, πού, ὅπως θά δοῦμε, προσεῖλκυσε στό

Ὁ αὐτοκράτορας Μιχαήλ Γ΄
ἀνάμεσα στοὺς ἁγίους Κύριλλο
καὶ Μεθόδιο.
(Τοιχογραφία τοῦ Κιέβου, 12ου αἰώνα).

χριστιανισμό τὸν ἐγγονό τοῦ Κρούμου Ἐνραβωτᾶ ἢ Βοϊνο.

Ὅταν, μετὰ τὸν ξαφνικό ἀπὸ ἀποπληξία θάνατο τοῦ Κρούμου, ὁ γιὸς του Ὁμουρτάγ (ὁ Μουρτάγων τῶν Βυζαντινῶν) ἔγινε χάνος (814-831), ἐγκατέλειψε τὰ κατακτητικά σχέδια τοῦ πατέρα του καὶ ἐκλίση μετὰ τὸν αὐτοκράτορα Λέοντα Ε΄ τὸν Ἀρμένιο (813-820) τριαντάχρονη εἰρήνη. Ὡστόσο κήρυξε διωγμὸ κατὰ τῶν χριστιανῶν, στὸν ὁποῖο πρωτοστάτησαν οἱ βοεβόδες Διτσέγκ καὶ Τσόκ. Τότε μαρτύρησαν ὁ ἐπίσκοπος Δεβελιτοῦ Γεώργιος, ὁ μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως Μανουήλ, ὁ ἐπίσκοπος Νικαίας Λέων, ὁ ἐπίσκοπος Πέτρος, ὁ πρεσβύτερος Πάροδος, οἱ χριστιανοὶ στρατηγοὶ Λέων καὶ Ἰωάννης, ὁ Γαβριήλ, ὁ Σιώνιος καὶ ἄλλοι 377 πιστοὶ (ἡ μνήμη τους ἐορτάζεται στίς 22 Ἰανουαρίου).

Ὁ Ὁμουρτάγ, ἀφοῦ τέλεσε θυσία στοὺς θεοὺς του, κήλεσε τὸν Κινάμωνα νὰ παρακαθῆσει σὲ τράπεζα, ὅπου παρατέθηκαν εἰδωλόθυτα. Μὰ ὁ χριστιανὸς αἰχμάλωτος ἀρνήθηκε νὰ τὰ γευθεῖ καὶ ὁμολόγησε μετὰ θάρρος τὸ Χριστό. Ὁ χάνος, ὀργισμένος, πρόσταξε τοὺς στρατιῶτες του νὰ τὸν μαστιγώσουν καὶ νὰ τὸν ρίξουν στὴ φυλακή. Ἐκεῖ

ἔμεινε ὁ Κινάμων ὡς τὸ θάνατο τοῦ Ὁμουρτάγ, τὸ 831, ὁπότε τὴν ἐξουσία ἀνέλαβε ὁ μικρότερος γιὸς του Μαθαμίρ (831-836), παραμερίζοντας τοὺς δύο μεγαλύτερους ἀδελφούς του Ἐνραβωτᾶ ἢ Βοϊνο καὶ Ζβινίτσα.

Ὁ Ἐνραβωτᾶς θυμήθηκε τὸν Κινάμωνα καὶ παρακάλεσε τὸν Μαθαμίρ νὰ τὸν ἀποφυλακίσει καὶ νὰ τοῦ τὸν στείλει. Ὁ χάνος ἱκανοποίησε τὸ αἶτημα τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἐτσι ὁ χριστιανὸς αἰχμάλωτος καὶ ὁ Βούλγαρος πρίγκιπας συναντήθηκαν καὶ ἄρχισαν νὰ συζητοῦν, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καὶ γιὰ τὴν πίστη. Ὁ Ἐνραβωτᾶς δὲν ἄργησε νὰ πιστέψει στὸν ἀληθινὸ Θεό, ν' ἀρνηθεῖ τὰ εἰδωλα καὶ νὰ βαπτισεῖ. Ἀπὸ τότε ἄρχισε νὰ ζεῖ εὐαγγελικά, μετὰ νηστεία, προσευχή καὶ ἀγαθοεργίες.

Ὁ Μαθαμίρ, ἔξαλλος ἀπὸ τὴ μεταστροφή τοῦ ἀδελφοῦ του, τὸν κήλεσε νὰ ἐπιστρέψει στὴν πατρογονική τους θρησκεία, ἀπειλώνοντας τον, σὲ ἀντίθετη περίπτωση, μετὰ ἀποκεφαλισμό. Μὰ ὁ γενναῖος χριστιανὸς δὲν πτοήθηκε. Μετὰ παρρησία ἀποκρίθηκε στὸ χάνο: *«Οὐδεὶς με χωρίζει τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, οὐ πῦρ, οὐ ξίφος, οὐ μάστιγες, οὐκ ἄλλη τις δεινὴ βία σάνος. Καλὸν μοι τὸ ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἢ ζῆν με*

μετὰ ἀσεβῶν αἰσχροῦς καὶ παρανόμως». Ἐτσι ὁ νεοφώτιστος πρίγκιπας ἔλαβε τὸ στεφάνι τοῦ μαρτυρίου στίς 28 Μαρτίου τοῦ 833, ἀφοῦ προφήτεψε τόσο τὸν ἐκχριστιανισμό τῶν ὁμοεθνῶν του ὅσο καὶ τὸ θάνατο τοῦ Μαθαμίρ σὲ λίγα χρόνια (836).

Τὸν Μαθαμίρ διαδέχθηκε ὁ ἀνηψιὸς του Πρεσιάν ἢ Πρεσιάμ (836-852) καὶ αὐτὸν ὁ γιὸς του (κατὰ τὸν Θεοφάνη) ἢ ἀνηψιὸς του (κατὰ τὸν Θεοφύλακτο) Βόρις ἢ Βόγορις (852-889). Στὰ χρόνια τοῦ τελευταίου ἄρχισε ὁ ἐκχριστιανισμὸς ὁλοκληροῦ τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ.

Τὸ 853, καθὼς εἶχε ἤδη λήξει ἡ τριαντάχρονη εἰρήνη, πού εἶχε συνάψει ὁ προκάτοχός του Ὁμουρτάγ μετὰ τὸν αὐτοκράτορα Λέοντα Ε΄, ὁ Βόρις εἰσέβαλε στὴ Θράκη καὶ τὴ Μακεδονία, ἀπαιτώντας τὴν πληρωμὴ φόρου. Ἡ βασίλισσα Θεοδώρα, πού κυβερνοῦσε τότε τὴν αὐτοκρατορία ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνήλικου γιοῦ της Μιχαήλ Γ΄ (842-867), τοῦ μῆνυσε μετὰ ἀποφασιστικότητα: *«Μολοντόι εἶμαι γυναίκα, ὅπωςδήποτε θὰ σέ πολημήσω. Καὶ ἂν σέ νικήσω, θὰ εἶναι ντροπή σου τὸ ὅτι θὰ ἔχεις νικηθεῖ ἀπὸ γυναίκα. Ἐάν πάλι νικηθῶ, θὰ εἶναι ντροπή σου νὰ καυχηθεῖς ὅτι νίκησες γυναίκα»*. Τὸ θαρραλιεὸ μῆνυμα τῆς βασίλισσας ἐντυπωσίασε τὸν Βόριδα, πού ἔκρινε τότε σκόπιμο ν' ἀνανεώσει τὴ συνθήκη εἰρήνης μετὰ τοὺς Ρωμαίους.

Κατὰ τίς σχετικές διαπραγματεύσεις, ἡ Θεοδώρα πρόσφερε σημαντικό ποσὸ ὡς λύτρα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ αἰχμάλωτου λόγιου μοναχοῦ Θεοδώρου Κουφαρᾶ, ἐνῶ ὁ Βόρις δέχθηκε νὰ τὸν ἀνταλλάξει μετὰ τὴν ἀδελφή του Μαρία, πού τὴν εἶχαν ἀρπάξει οἱ Ρωμαῖοι ἀπὸ τὴ βρεφικὴ τῆς ἡλικία, στὰ χρόνια τοῦ Λέοντος Ε΄. Ὁ Κουφαρᾶς εἶχε ζήσει γιὰ μεγάλο διάστημα ὡς αἰχμάλωτος στὴ βουλγαρική πρωτεύουσα Πλίσκα, εἶχε μάθει τὴ βουλγαρική γλῶσσα καὶ εἶχε ἀποκτήσει τὴν ἐκτίμηση τοῦ Βόριδος. Συζητώντας μετὰ τὸν ἡγεμόνα, τοῦ μίλοῦσε συχνά γιὰ τὴ χριστιανικὴ πίστη. Καὶ μολοντόι δὲν κατόρθωσε νὰ τὸν μεταστρέψει ἀπὸ τὴν πατρογονική του θρησκεία, τοῦ ἐνέπνευσε κάποια συμπάθεια γιὰ τὸ χριστιανισμό. *(«Ὁ δὲ [Βόρις] ταῦτα καὶ παρά τοῦ Κουφαρᾶ προκατήχητο, ἀλλ' οὐπω ἐπέπειστο τῶν πατρίων ἀποστῆναι ἐθῶν»)*. Ἡ Μαρία, πάλι, φιλοξενήθηκε στὰ ἀνά-

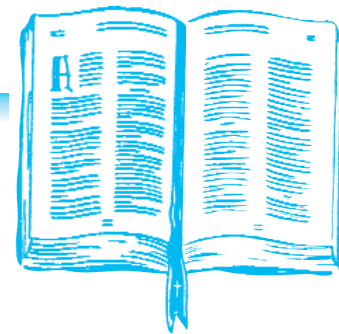
κτορα τῆς Βασιλεύουσας γιὰ τριάντα ὅκτω ὁλοκληρὰ χρόνια ὄχι σάν αἰχμάλωτη, ἀλλὰ σάν πραγματικὴ πριγκίπισσα. Βασιλικοὶ ὑπηρέτες τῆς παρεῖχαν κάθε φροντίδα καὶ ἀξιόλογοι παιδαγωγοὶ τῆς δίδαξαν τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα. Τὸ σπουδαιότερο ὅμως εἶναι ὅτι, κατὰ τὴν παραμονή της στὴ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορικὴ αὐλὴ, γνώρισε τὴ χριστιανικὴ ἀλήθεια, πίστεψε ἐνσυνείδητα στὸν Κύριο καὶ βαπτίστηκε. Ὅταν λοιπὸν ἐπέστρεψε κοντὰ στὸν ἀδελφὸ της, σὲ κάθε εὐκαιρία τοῦ μίλοῦσε μετὰ ἔμφρον γιὰ *«τὴν τῶν χριστιανῶν θρησκείαν»* καὶ τὸν μιοῦσε μετὰ εὐλάβεια στὰ *«τῶν χριστιανῶν μυστήρια»*.

Κάμποσα χρόνια καὶ κάποιες ἱστορικὲς συγκυρίες χρειάστηκαν, γιὰ νὰ βλαστήσουν οἱ σπόροι τῆς χριστιανικῆς πίστεως πού ἔριξαν στὴν ψυχὴ τοῦ Βόριδος ἢ ἀδελφῆ του Μαρία καὶ ὁ μοναχὸς Θεόδωρος Κουφαρᾶς. Ποιῆς ἦταν αὐτὲς οἱ συγκυρίες;

Τὸ 861 ὁ Λουδοβίκος Β΄ ὁ Γερμανικός, βασιλιάς τῶν Φράγκων (840-875), κινδυνεύοντας τόσο ἀπὸ τὴν ἀνταρσία τοῦ πρωτότοκου γιοῦ του Καρλομάνου, μετέπειτα βασιλιᾶ τῆς Βαυαρίας (876-880), ὅσο καὶ ἀπὸ τίς ἐπιθετικὲς ἐνέργειες τοῦ ἡγεμόνα τῆς Μεγάλῃς Μοραβίας (σημερ. Τσεχίας καὶ Σλοβακίας) Ρασισλάβου (846-870), ζήτησε τὴ βοήθεια τοῦ Βούλγαρου ἡγεμόνα. Ὁ Βόρις ἀνταποκρίθηκε θετικὰ στὸ αἶτημα τοῦ Λουδοβίκου. Ἀφοῦ κατέστειλαν τὴν ἀνταρσία τοῦ Καρλομάνου, Φράγκοι καὶ Βούλγαροι ὑπέγραψαν συνθήκη συμμαχίας (863), πού στρεφόταν ἐναντίον τοῦ Μοραβοῦ ἡγεμόνα Ρασισλάβου. Ἡ συνθήκη ἐκείνη προέβλεπε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καὶ τὴν προσχώρηση τῶν εἰδωλοπλατρῶν Βουλγάρων στὸ χριστιανισμό ἔπειτα ἀπὸ κατήχησή τους, πού θὰ πραγματοποιοῦσαν Φράγκοι ἱεραπόστολοι.

Στὸ μεταξὺ ὁ Ρασισλάβος, ἀνήσυχος ἀπὸ τὴν φραγκοβουλγαρικὴν συμμαχία, στράφηκε στοὺς Ρωμαίους (Βυζαντινοὺς). Τὸ καλοκαίρι τοῦ 862 ζήτησε μετὰ ἀπεσταλμένους του ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Μιχαήλ Γ΄ ἀφενὸς τὴ συνάψη ρωμαιομοραβικῆς συμμαχίας καὶ ἀφετέρου τὴν ἀποστολὴν διδασκάλων τῆς χριστιανικῆς πίστεως στὴ χώρα του γιὰ τὴν κατήχηση καὶ στὴ συνέχεια τὴ βάπτιση τοῦ λαοῦ

του. Καί τὰ δύο αἰτήματά του ἰκανοποιήθηκαν. Τὴν ἀνοιξη τοῦ 863 ὁ τότε πατριάρχης Μέγας Φώτιος (858-867, 878-886) ἔστειλε στή Μοραβία τοὺς ἀγίους ἀδελφούς Κωνσταντίνο (Κύριλλο) καὶ Μεθόδιο μὲ ἰκανοὺς συνεργάτες, κληρικούς καὶ τεχνίτες. Πρὶν ἀναχωρήσει ὁ Κωνσταντίνος ἐφεῦρε τὸ σλαβικό ἀλφάβητο καὶ μετέφρασε στή σλαβονική τμήματα τοῦ Εὐαγγελίου. Τρία χρόνια ἔμειναν οἱ δύο ἀδελφοὶ στή Μοραβία, ὅπου ὁδήγησαν στή χριστιανική πίστη πλῆθη λαοῦ, ἐκπαίδευσαν ντόπιους κληρικούς καὶ μετέφρασαν στή σλαβονική τὴ θεία Λειτουργία καὶ ἄλλα ἐκκλησιαστικά κείμενα (βλ. Μ.Σ.Π., *Ὁ Μέγας Φώτιος καὶ οἱ ἱεραποστολές*, «Πάντα τὰ ἔθνη» τ. 65/1998, σελ. 5).

Ὁ Βόρις, πού εἶχε ἤδη διατεθεῖ εὐνοϊκὰ πρὸς τὸ χριστιανισμό, ὅπως εἶπαμε, ἀντιλήφθηκε ὅτι καὶ γιὰ λόγους πολιτικούς ἔπρεπε νὰ ἐπισπεύσει τὴν εἰσαγωγή του στή Βουλγαρία, ἡ ὁποία ἦταν πιά ἡ μόνη εἰδωλολατρική χώρα ἀνάμεσα σέ ἰσχυρά χριστιανικά βασίλεια, ὅπως τὸ ρωμαϊκό (βυζαντινό), τὸ φραγκικό καὶ τὸ μοραβικό. Τὸ 863 ὅμως, τὸ ἔτος δηλαδή πού συμφώνησε μὲ τὸν Λουδοβίκο Γερμανικό νὰ δεχθεῖ Φράγκους ἱεραποστόλους, ὁ αὐτοκράτορας τῶν Ρωμαίων Μιχαήλ Γ' ὀργάνωσε ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν Βουλγάρων. Λόγω φοβεροῦ λιμοῦ, πού ἐπληξε ἐκεῖνο τὸν καιρὸ τὴ Βουλγαρία, ὁ Βόρις βρέθηκε σέ πολὺ δύσκολη θέση καὶ ἔσπευσε νὰ συνθηκολογήσει μὲ τὸν Μιχαήλ. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ὅρους τῆς συνθήκης εἰρήνης ἦταν, ὕστερ' ἀπὸ σχετικὸ αἶτημα τοῦ Βούλγαρου ἡγεμόνα, ἡ βάπτισμα τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ ἀπὸ Ρωμαίους ἱεραποστόλους. Ἔτσι ἀποτράπηκε ἡ ἔλευση τῶν Φράγκων καὶ ἡ διάδοση τῆς λατινικῆς πίστεως στή Βουλγαρία.

Πρῶτοι βαπτίστηκαν στήν Κωνσταντινούπολη, τὸ 864, οἱ ἀπεσταλμένοι γιὰ τὴν διαπραγματεύσεις πρέσβεις τοῦ Βόριδος καὶ ἔπειτα ὁ ἴδιος ὁ ἡγεμόνας σέ κάποια παραμεθόρια πόλη ἀπὸ Ρωμαῖο ἐπίσκοπο, πού ἔστειλε γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ὁ πατριάρχης ἅγιος Φώτιος. Κατὰ τὸ βάπτισμα ὁ Βόρις πῆρε τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορα Μιχαήλ, πού ἔγινε ἀνάδοχος του.

Ὡς «βαπτιστικό δῶρο» ὁ νεοφώτιστος ἔλαβε ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα τὴν ἀκατοίκητη περιοχή τῆς

Ζαγοράς, πού ἦταν τότε σάν μιά οὐδέτερη ζώνη ἀνάμεσα στὰ δύο κράτη: *«Καὶ δέδωκεν ἐρήμην οὖσαν τνικαῦτα τὴν ἀπὸ τῆς Σιδηράς [Πύλης], ταύτης δὴ τότε ὄριον τυχανούσης Ρωμαίων τε καὶ αὐτῶν, ἄχρι τῆς Δεβελτοῦ, ἥτις οὕτω καλεῖται Ζαγορά παρ' αὐτοῖς»*. Τὴν ἐδαφική αὐτή προσφορά ἔκανε ὁ Μιχαήλ ἔπειτα ἀπὸ αἶτημα τοῦ Βόριδος, πού ὑποσχέθηκε *«ἐνοποιῆσαι τὰ ἔθνη καὶ εἰρήνην ἐργάσασθαι ἀϊδιὸν τε καὶ ἀμετάβλητον»*.

Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ ἀκριβὴς τόπος τοῦ βαπτίσματος τοῦ Βόριδος ἦταν ἀγνωστος ὡς τὸν Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Τότε (1918) μιά ἐπιγραφή, πού βρέθηκε ἀπὸ τὸν αὐστριακὸ στρατὸ στήν πόλη Μπάης (Ballsh) τῆς σημερινῆς Ἀλβανίας, ἔβγαλε τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ πρόβλημα. Στὴν ἐπιγραφή ἀναφέρεται: *«[Ἐβαπτίσθη ὁ ἐκ Θεοῦ ἄρχων Βουλγαρίας Βόρις ὁ μετονομασθεὶς Μιχαήλ σὺν τῷ ἐκ Θεοῦ δεδομένῳ αὐτῷ ἔθνει, ἔτους ςτοδ'»*. Εὐνόητο εἶναι πὼς ἡ ἀλβανική σήμερα πόλη Μπάης ἀνῆκε τότε στὸ βουλγαρικό κράτος, ταυτίζεται μάλιστα ἀπὸ τοὺς σύγχρονους μελετητὲς μὲ τὴ Γλαβινίτσα.

Στὸν νέο χριστιανὸ ἡγεμόνα ὁ πατριάρχης Φώτιος ἔστειλε μίαν ὠραιότατη παραινετική ἐπιστολή (*«Τί ἐστιν ἔργον ἀρχοντος»*), στήν ὁποία τὸν ἀποκαλοῦσε *«καλὸν ἀγαθὸν τῶν αὐτοῦ πόνων καὶ τῶν πνευματικῶν ὠδίνων εὐγενὲς καὶ γνήσιον γέννημα»* καὶ μὲ τὴν ὁποία τοῦ ἔδινε συμβουλὲς γιὰ τὴ χρηστὴ διοίκηση. Ὑπογράμμισε ὅτι ἄριστος κριτὴς τῶν ὑπηκόων του εἶναι μόνον ὁ ἡγεμόνας πού δίνει λόγος στή συνείδησή του γιὰ τὴν πράξιν του καὶ ἐπινοεῖ τρόπους γιὰ τὴν διόρθωση τῶν σφαλμάτων του. Τόνιζε ἀκόμα τὴν ἀνάγκη τῆς συμμετοχῆς τοῦ ἡγεμόνα στήν κοινὴ μὲ τὸ λαὸ θεία Λατρεία, καὶ σημείωνε ὅτι μόνον μὲ τὴ συμμετοχὴ στὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀναρθεῖ στήν Τριαδικὴ Θεότητα, πού εἶναι ὡς πρὸς τὴν οὐσία τῆς ἀσύλληπτη ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινο νοῦ.

(Συνεχίζεται)

Μ.Σ.Π

Πάντα τὰ ἔθνη

Μ' ἐρωτοῦν καὶ ἀπαντῶ 100 ἀπαντήσεις σέ 100 ἐρωτήσεις

Κυκλοφόρησε ἀπὸ τὴν ἐκδόσει τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τὸ βιβλίο: «Μ' ἐρωτοῦν καὶ ἀπαντῶ. 100 ἀπαντήσεις σέ 100 ἐρωτήσεις» τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κεντρῶας Ἀφρικῆς κ. Ἰγνατίου.

Ἀπὸ τὸ βιβλίο ἀντιγράψουμε τὰ ἑξῆς:

Στὶς ἀρχὲς τοῦ 2001, στήν Ἱεραποστολικὴ βᾶσι τῆς Kananga τοῦ Congo, ἐγκαταστήσαμε Ραδιοφωνικὸ σταθμὸ. Τὸν ὠνομάσαμε: *«Ὁ λαμπρὸς ἀστὴρ, ὁ πρωῖνός»*. Πλούσιο καὶ ἐνδιαφέρον τὸ πρόγραμμα τῶν ἐκπομπῶν του. Μία ἐκπομπή, ἐνδιαφέρουσα, ὅπως ἀπεδείχθη, ἦταν ἡ ἐκπομπή *«ἀπαντῶ σὲ ἐρωτήσεις σας»*. Οἱ ἐρωτήσεις ὑποβάλλονταν μὲ ἐπιστολές. Καὶ οἱ ἀπαντήσεις ἐδίδονταν κάθε Σάββατο τὸ βραδάκι διὰ τοῦ ραδιοφώνου μας.

Φρόντιζα οἱ ἀπαντήσεις μου νὰ εἶναι προσεγμένες, μελετημένες καὶ νὰ ἀπηχοῦν τὴν διδασκαλία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, στήν ὁποία γεννήθηκα, ἀνατράφηκα καὶ μέσα στήν ὁποία σπούδασα τὰ θεολογικά γράμματα.

Ὅσο περνοῦσε ὁ χρόνος καὶ συσσωρεύονταν οἱ ἀπαντήσεις καὶ παρατηροῦσα ὅτι εἶχαν γενικώτερο ἐνδιαφέρον καὶ θὰ μπορούσαν νὰ προσφέρουν σημαντικὴ ὠφέλεια σ' ἓνα εὐρύτερο κοινὸ, ἐσχημάτισα τὴν γνώμη καὶ πῆρα τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐκδοθοῦν σέ βιβλίον καὶ νὰ προσφέρονται στοὺς «διψῶντας» τὴν γνώσιν τῆς Ἀληθείας.

Δημοσιεύω μέρος ἐρωτήσεων καὶ ἐφ' ὅσον ἔκρινα ὅτι οἱ ἀπαντήσεις σ' αὐτὲς ἦσαν χρήσιμες.

Κατὰ τὴν ἐκδοσὶ τῶν ἀπαντήσεων ὑπὸ μορφήν βιβλίου, ἐπέφερα κάποιες μικρὲς συμπληρώσεις, γιὰ τὴν βελτίωσίν τους χωρὶς, βέβαια, νὰ ἐπέρχεται ἀλλοίωσις σὲ ἀπαντήσεις, πού ἔδωσα προφορικὰ ἀπὸ τὸ μικρόφωνο τοῦ Ραδιοφώνου μας.

Εἶναι φανερόν ὅτι αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς διδασχῆς εἶναι ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρον καὶ ἀποτελεσματικόν. Πρῶτον ἐπειδὴ τὰ ἐρωτήματα εἶναι ὑπαρκτά, δεδομένα, αὐθεντικά. Καὶ δεῦτερον ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἐρωτήματα μόνον ἐκείνων πού τὰ θέτουν, ἀλλὰ καὶ ἀλλῶν, πολλῶν. Ἰκανοποιοῦν τὸ ἐνδιαφέρον ἀκόμη καὶ ἐκείνων, πού δὲν ἔθεσαν ἐρωτήματα, ἀλλ' εὐχαρίστως ἐνημερώνονται γιὰ τὴν ἀπαντήσιν σ' αὐτά.

Τέλος· κάτι, πού εἶναι καὶ προφανές, ἡ ἐργασία μου αὐτὴ δὲν ἔχει χαρακτῆρα ἐπιστημονικοῦ πονήματος, ἀλλὰ διατηρεῖ τὸ ὕφος ἀνεπιτήδευτης διδασχῆς ποιμαντικοῦ χαρακτῆρος.

Λοιπόν, παραδίδω αὐτὸ τὸ βιβλίον στὸ φιλόθεο καὶ φιλομαθὲς κοινόν, καὶ

εἶθε ὁ Κύριος Ἰησοῦς νὰ εὐλογῆσιν τὸν σκοπόν, γιὰ τὸν ὁποῖον γράφηκε καὶ ἐκδίδεται τὸ βιβλίον αὐτό.

Μὲ διάπυρες εὐχὲς

† Ὁ Κεντρῶας Ἀφρικῆς Ἰγνατίος

Μ' ἐρωτοῦν
καὶ
ἀπαντῶ
100 ἀπαντήσεις
σέ
100 ἐρωτήσεις

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

Ἑρώτηση:

Μπορεῖ νά χειροτονηθεῖ κληρικός ἕνας πρῶνν εἰδωλολάτρης ἱερέας ἢ ἕνας μάγος;

Ἀπάντηση:

Ὅπως εἶναι γνωστό, τό κανονικό χριστιανικό βάπτισμα καθαρίζει τό βαπτιζόμενο ἀπό τό προπατορικό (Ἀδάμ - Εὐας) ἀμάρτημα καί ἀπό κάθε προσωπική ἀμαρτία. Ἐπομένως καί ἕνας εἰδωλολάτρης εἴτε ὑπῆρξε φονέας ἀνθρωπίνων ψυχῶν, εἴτε ἱερέας φανταστικῶν θεῶν, εἴτε μάγος διαβολικῶν ἐνεργειῶν προτοῦ βαπτισθεῖ καί γίνει χριστιανός, δέν ἔχει κώλυμα ἱερωσύνης. Μπορεῖ νά γίνει κληρικός, ἐφόσον αὐτὰ ἔχουν προηγηθεῖ τοῦ βαπτίσματος.

Μόνο ὅταν ἔχουν τελεσθεῖ ἢ ἐπαναληφθεῖ μετά τό βάπτισμα ἐμποδίζουν ἀπό τήν ἱερωσύνη, κωλύουν νά χειροτονηθεῖ κάποιος κληρικός. Ἡ χειροτονία δέν συγχωρεῖ ἢ δέν ἐξαλείφει τά προσωπικά παραπτώματα ἢ τά κωλύματα τῆς ἱερωσύνης, παρά τήν ὑπάρχουσα προσωπική ἐσφαλιμένη ἀποψη μερικῶν. Κανένας κανόνας δέν ὀρίζει κάτι τέτοιο.

Ἡ δυνατότητα νά χειροτονηθεῖ κάποιος κληρικός καί ἄς ἦταν πρό τοῦ βαπτίσματος μάγος, στηρίζεται καί στό περιστατικό πού εἶχαμε μεταξύ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου καί τοῦ Σίμωνος μάγου, καί πού μᾶς διηγοῦνται οἱ «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων» (Πράξ. 8, 9 - 24). Ὅταν ὁ Σίμων προσέφερε χρήματα στούς ἀποστόλους, γιά νά λῆβει τήν ἐξουσία νά μεταδίδεται καί διά μέσου αὐτοῦ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἄπ. Πέτρος δέν τοῦ τό ἀπέκλεισε καί δέν τόν ἐπιτίμησε, ἐπειδή ἦταν πρῶνν μάγος, ἀλλά γιατί ἐνόμισε ὅτι εἶναι δυνατόν νά ἀποκτήσει μέ χρήματα τή δωρεά τοῦ Θεοῦ.

Εἶπαμε προηγουμένως, ὅτι μπορεῖ κάποιος πρῶνν εἰδωλολάτρης ἱερέας ἢ μάγος ἢ ἀκόμη καί ἕνας μεγάλος ἀμαρτωλός ἢ ἐγκληματίας νά γίνει κληρικός μετά τό βάπτισμα. Πλὴν ὅμως δέν μπορεῖ νά γίνει ἀμέσως μετά τό βάπτισμα γιατί χρειάζεται προηγουμένως νά γίνει συνειδητός χριστιανός. Ἀλλήως κινδυνεύει. Κάτι τέτοιο ὑπολανθάνει καί στήν περίπτωση τοῦ Σίμωνος τοῦ πρῶνν μάγου

πού εἶχε μεγάλες ἀλαζονικές ιδέες καί ἀνήθικες συνήθειες.

Γι' αὐτὰ καί ὁ Ἄπ. Παῦλος λέει: «Δεῖ οὖν τόν ἐπίσκοπον (καί πρεσβύτερον) ἀνεπίληπτον εἶναι... μή νεόφυτον, ἵνα μή τυφωθεῖς (γιά νά μήν ὑπερφηανευθεῖ καί) εἰς κρῖμα ἐμπέση τοῦ διαβόλου» (Α' Τιμ. 3, 1-6). Ἐπίσης οἱ κανόνες π' ἀποστολικός, β' τῆς Α' Οἴκουμ. Συνόδου, γ' τῆς Λαοδικείας κ. ἄ. ὀρίζουν ὅτι δέν εἶναι δίκαιο οὔτε πρέπον τοὺς «ἀπό ἐθνικοῦ βίου ἄρτι ἄμα τῷ βαπτισθῆναι προσάγειν εἰς ἐπισκοπήν, ἢ εἰς Πρεσβυτέριον» ἢ γενικῶς «ἐν τάγματι ἱερατικῷ».

Ἐκτός αὐτῆς τῆς προϋποθέσεως, ἄλλη μία σχετική καί θετική προϋπόθεση, ἀπόδειξη ὑπάρξεως καί τῆς προηγουμένης, γιά νά γίνει κληρικός ἕνας πρῶνν ἐθνικός ἢ εἰδωλολάτρης (ἱερέας, μάγος κ.τ.λ.) εἶναι, καί ἐκείνη, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ὀφείλουν Ἐπίσκοποι, Διάκονοι ἢ Πρεσβύτεροι νά μήν χειροτονοῦνται «πρὶν ἢ πάντας τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν Χριστιανούς Ὀρθοδόξους ποιήσωσιν». (Ἰστ' / μγ' καν. Καρθαγέννης). Καί ὁ Ἄγ. Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης γράφει: «Ἐάν οἱ Ἐπίσκοποι καί Διάκονοι καί Πρεσβύτεροι χρέος ἔχουν νά διδάσκουν ὅλους τοὺς ἄλλους ἀπίστους καί κακοδόξους... πόσῳ μᾶλλον τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν;». Καί καταλήγει μέ τό: «Εἴ τις γάρ, φησὶν ὁ Παῦλος (Α' Τιμ. 3, 6) τοῦ ἰδίου οἴκου προστήνη οὐκ οἶδε, πῶς Ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται;» («Πηδάλιον», σελ. 485).

Ἐπομένως μπορεῖ καί ὁ πρῶνν μάγος καί ὁ πρῶνν ἱερέας τῶν εἰδώλων νά γίνει κληρικός, ἀφοῦ βαπτισθεῖ ὀρθοδόξως. Ἀλλ' ἐπίσης ὀφείλει προηγουμένως νά καταστεῖ πιστός καί συνειδητός Χριστιανός, προϊστάμενος καλῆς καί χριστιανικῆς οἰκογένειας, γιά νά ἔχει καί «τὴν ἕξωθεν καλὴν μαρτυρίαν», καί γιά νά μήν πέσει «εἰς ὄνειδισμὸν... καί παγίδα τοῦ διαβόλου» (Α' Τιμ. 3, 7).

Παναγιώτης Ἰ. Μπούμης

«τῶν δέ μαθητῶν καθὼς νύπορεῖτό τις ὠρίσαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς... ἀδελφοῖς»

(Πράξ. ια' 29)

Ἀπό 1-1-2005 ἕως 31-3-2005 προσεφέρθηκαν στό Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τά παρακάτω χρηματικά ποσά γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἀπό τοὺς:

Ἀβραμόπουλο Παν. 250 • Ἄγᾳ Ἀνδρέα 20 • Ἄγγελῆ Σπυρίδωνα 20 • Ἀδελφότης «Εὐνίκη» 30 • Ἀηδόνη Ἀθανάσιο 120 • Ἀθανασέλλο Ἐμμανουήλ 20 • Ἀθανασιάδη Νικόλαο 50 • Ἀθικάκο Γεώργιο 108,5 • Ἀθμυρό Γεώργιο 10 • Ἀναγνωστόπουλο Νικόλαο 50 • Ἀναστασιάδου Σοφία 40 • Ἀναστασοπούλου Εἰρήνη 15 •

Ἄντωνακόπουλο Ἰωάννη 70 • Ἄντωνάτου Παρασκευή 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1145) 350 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1312, 581) 240 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1315, 576) 150 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 24) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 565) 800 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1311) 800 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1419, 1421) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1137) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1313) 300 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 553) 60 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1317) 15.000 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 15) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 14) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 253) 200 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 2353) 150 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 243) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 62) 500 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1408) 500 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1407)

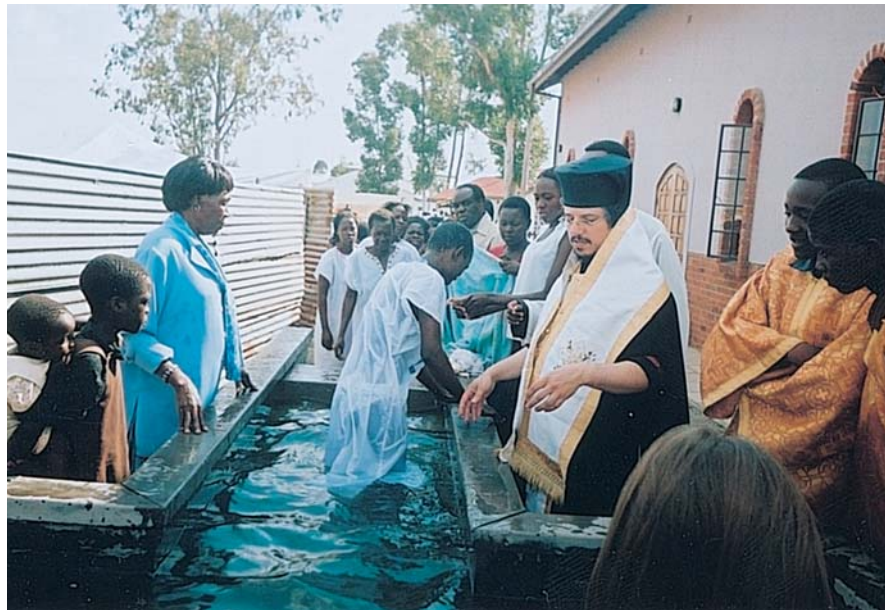
100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 607) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1346) 15 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 603) 150 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 600) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 599) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 597) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 589) 100 • Ἀνώνυμο Γ.Ε. 1309) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 579) 110 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 577) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 564) 40 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1134) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1132) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1131) 60 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1035) 400 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 552) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 961) 5 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 520) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 513) 10 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 510) 600 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 301) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 197) 10 • Ἀράπικου Ἐλένη 65 • Ἀρβανιτάκη Ἀναστασία 60 • Βαλιάνου Ἀναστασία 30 • Βασιλείου Καλλιόπη 20 • Βελέντζα Παναγιώτη 20 • Βερυκάκη Χαρίτων 10 • Βερούκοκο Στέφανο 10 • Βῆλαστοῦ Μαρία 50 • Βουτυράκη Θεόφιλο 25 • Brokins 750 • Γαλανίτσα Μαρία 100 • Γεννηματᾶ Οὐρανία 200 • Γεωργακοπούλου Ἀνθούλα 10 • Γεωργιάδου Λούλα 20 • Γιαννοπούλου Νίκη 10 • Γκανασούλη Ταξίαρχη 106 • Γκραικιώτου Εἰρήνη 10 • Γληνοῦ Σοφία 55 • Γραμματικοῦ Ἀλεξάνδρα 50 • Γρηγοράτο Ἐμμ. 20 • Δαδακαρίδου Ἐλευθερία 50 • Δανέζη Γεώργιο 150 • Δεβετζή Γεώργιο 50 • Δήμα Βαρβάρα 40 • Δήμα Βικτωρία

Κατάθεση θεμελίου λίθου ἱεροῦ ναοῦ ἁγίου Γεωργίου στή Μαρωντέρα, Ζιμπάμπουε.

150 • Δημαράτου Όλγα 30 • Διαλούπη Σταυρούλα 30 • Διαμαντοπούλου Εύαγγελία 100 • Δούση Θεοδώρα 50 • Δουσμάνη Μαρία 7 • Έλπιδοφόρο Ίωάννη 30 • Έμμανουηλίδου Δήμητρα 50 • Εύαγγελιάτου Βασιλική 50 • Ζαγκανᾶ Μαρία 20 • Ζαφειρόπουλο Νικ. 500 • Ζαχαρίου Νέλη 100 • Ζουγανέλη Παρασκευή 300 • Ζωχίου Δέσποινα 30 • Θεοδόση Σταυρούλα 30 • Θεοδοσιάδη 25 • Θεοφιλοπούλου Άθασια 10 • Κακαρτζᾶ Άντώνιο 30 • Καλαντζοπούλου Φανή 240 • Καλομοίρη Νικόλαο 110 • Κανελιόπουλο Άνδρέα 10 • Κανελιόπουλου Βιργινία 60 • Καντεμίρη Αικ. 20 • Καπιδάκη Μαριληένα 300 • Καραμαρία Μαρίκα 60 • Καραμπίνη Ξένη 50 • Καραχάλιου Σταυρούλα 50 • Καρβουντζή Αικατερίνη 50 • Κατσακούλη Σταυρούλα 25 • Κολιόπουλο Μάριο 30 • Κολιτοῦρο Χρήστο 50 • Κοντοῦ Ἀλεξάνδρα 20 • Κουράση Ίωάννη 20 • Κουτρομπᾶ Ἀναστασία 90 • Κρητικό Γεώργιο 250 • Κτιστάκη Νικόλαο 30 • Κυπριωτάκη Καλλιόπη 30 • Κωσταδήμα Γεώργιο 30 • Κωστή Ἀμαλία 40 • Λαζάρου Στέλιο 150 • Λαλιουδάκη Σωτήριο 100 • Λέκκα Γεώργιο 300 • Λεουτσάρακο Γεώργιο 60 • Λυμπερακάκο Ίωάννη 5 • Μαμαλιούγκα Βασίλειο 60 • Μανιάτη Παναγιώτη 20 • Μανίκα Γραμματούλα 10 • Μάνιου Μαρία 200 • Μαντζακούφα Ἀντιόπη 10 • Μαργέτη Αικατερίνη 20 • Μέμμου Εὐανθία 20 • Μενδρινού Λουκία 20 • Μοσχίδου Μαρία 150 • Μπαλάσκα Βασίλειο 15 • Μπαρῆ Δ. 5.000 • Μπάτογλου Ἐλένη 40 • Μπίκο Νικόλαο 120 • Μικωνιάτη Μιχαήλ 15 • Μυλωνᾶ Μαρία 300 • Νταβασῆ Ραλιώ 15 • Ξένο Χρήστο 20 • Παναγιωτάκη Ἀπόστολο 25 • Πανούση Μιχαήλ 100 • Παντογιού

Βαπτίσεις στό ἱεραποστολικό κέντρο ἁγ. Νεκταρίου Χαράρε ἀπό τόν Σεβ. Μητροπολίτη Ζιμπάμπουε κ. Γεώργιο.

Παρασκευή 120 • Παπαδάκη Ίωάννη 10 • Παπαδάκη Νικόλαο τοῦ Ἐμμ. 100 • Παπαδιᾶ Μαρία 90 • Παπαδοδήμα Ἀγγελική 10 • Παπαδοπούλο Ἀντώνιο 100 • Παπαδοπούλου Ἄννα 10 • Παπαζάνη Γεράσιμο 30 • Παπαζογλου Σούγια Κυριακή 30 • Παπᾶ Βασιλική 300 • Παπᾶ Μαρία 20 • Παρίση Παναγιώτη 300 • Πασακοπούλου Γεωργία 10 • Πέππα Καλλιόπη 100 • Ποιήτη Ίωάννη 15 • Ποτέα Γεώργιο 50 • Πριμικίδη Σταῦρο 10 • Ρουμπάνη Χριστίνα 120 • Ροῦσσο Νικόλαο 200 • Σαμπαζώτη Ἄννα 150 • Σαρδέλη Νικόλαο 20 • Σιδερίδου Μαρία 15 • Σκαφίδα Ἀντώνιο 30 • Σκουλουφιανάκη Εἰρήνη 100 • Σούρη Χρήστο 200 • Σταμάτη Όλγα, 100 • Σταματόπουλο Δημήτριο 10 • Σταυριανό Γεώργιο 25 • Σταυροπούλου Βασιλική 10 • Στραβοκεφάλου Κυριακή 20 • Στραγαλιάκη Ἀργύρη 100 • Σχιζᾶ Νικόλαο 20 • Σχολή Ἀπολιτρωτική

Υπ. Θεοτόκου 1.550 • Ταρσοῦλη Διον. 200 • Τασιούλη Μιῆτ. 3.000 • Τζουανάκη Εὐσεβεία 20 • Τούρτογλου Εὐάγγελιο, 10 • Τούτζογλου Μαρία 20 • Τσαγκαρδάνο Γ. 120 • Τσακίρη Εὐάγγελιο 100 • Τσαντζή Εὐμορφία 100 • Τσιάκο Ἠλία 50 • Τιμίλια Π. 20 • Τσουράκη Σταυρούλα 20 • Φάρσαρη Μαρία 30 • Φεσσόπουλο Ἀντώνιο 20 • Φιλιππούλου Χρήστο 100 • Φιλιπποπούλου Γεωργία 100 • Φούρη Εὐστράτιο 10 • Φραγκιαδάκη Ἀγαθή 20 • Φρυγανιώτου Μαρία 10 • Χαιράκη Στυλιανό 20 • Χαλᾶ Ἐλένη 40 • Χάληρη Εὐαγγελία 15 • Χαλιαμπάλη Χαρίκλεια 50 • Χαλικίδη Χαραλ. 200 • Χαμηλοθώρη Κυριακή 20 • Χανιώτη Αικ. 25 • Χαραλαμπίδου Βασίλειο 10 • Χρηστάκη Γεωργία 50 • Χριστόπουλο Δημήτριο 90 • Ψαθᾶ Ἀγγελική 30 • Ψαρουδάκη Παναγιώτα 140.

Ἐπιμέλεια: Εὐάγγελος Δ. Ζουρδούμης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐπισημάνσεις ταξιδευτῆ π. Κ.Σ.	2
Οἱ ἀρχές τῆς Ὁρθοδόξου Ἱεραποστολῆς Παν. Ἱ. Μπούμης	3
Ἀνταπόκριση ἀπό τό Bas-Gongo Μον. Παΐσιος Ntumba	5
Μικρές σημειώσεις: Ὁδοιπορικό στό Β. Καμερούν καί τό Τσαντ Μητρ. Καμερούν Γρηγόριος	6
Ἱεραποστολικό κουίζ π. Κωνσταντίνος Στρατηγόπουλος	15
Ἀπό τή ζωή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στή Μητρόπολη Νιγηρίας	16
Ἡ ἁγία Μαρία ἡ Μαγδαληνή καί τό ἀποστολικό της ἔργο Μ.Σ.Π.	19
Ὁ ἐκχριστιανισμός τῶν Βουλγάρων Μ.Σ.Π.	22
Μ' ἐρωτοῦν καί ἀπαντῶ – 100 ἀπαντήσεις σέ 100 ἐρωτήσεις (Βιβλιοπαρουσίαση)	27
Νομοκανονικά Παν. Ἱ. Μπούμης	28
Δωρητές Εὐάγγελος Δ. Ζουρδούμης	27

Παρακαλοῦμε νά μὴν ἀποστέλετε ἐσωκλεισῶς γραμματόσημα ἀντί τοῦ ποσοῦ τῆς ἐτήσιας συνδρομῆς, γιατί δέν ἔχουμε τή δυνατότητα νά ἀποστέλουμε ἀποδείξεις εἰσπράξεως.

Πάντα τά ἔθνη

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἔτος ΚΔ', τεῦχος 94, Ἀπρ. - Μάιος - Ἰούν. 2005
Τριμηνιαίο ἱεραποστολικό περιοδικό
ΚΩΔΙΚΟΣ 3536

* Πληροφορεῖ μέ τρόπο υπεύθυνο γιά τίς ὀρθόδοξες ἱεραποστολικές προσπάθειες ἀνά τόν κόσμο.

* Ενημερώνει πάνω στήν πολύμορφη πραγματικότητα τοῦ κόσμου, πού περιλαμβάνει τόσα ἔθνη μέ ποικίλα προβλήματα καί χαρίσματα.

Ἰδιοκτήτης: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος - Ἰωάννου Γενναδίου 14 - Ἀθήνα 115 21.

Ἐκδότης-Διευθυντής: Ὁ Ἐπίσκοπος Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελος, Γενικός Διευθυντής τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἰασιῶν 1, 115 21 Ἀθήνα.

Ἰδρυτής: Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τυράνων καί πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος. Διετέλεσε Διευθυντής κατά τά ἔτη 1981-1992.

Σύνταξη - Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως: Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ἐπιστολές - Ἐμβάσματα: «ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ» Ἀποστολική Διακονία, Ἰω. Γενναδίου 14 — Ἀθήνα 115 21 — Τηλ. 210-7272.314 - 317, 210-7272.345.

Συνδρομή γιά 1 χρόνο:

Ἐσωτερικοῦ Κύπρου	€ 5
Εὐρώπης	5 λίρες Κύπρου
Λοιπές χώρες	€ 12
Τιμή τεύχους	€ 1,25
* Γιά τούς φοιτητές καί μαθητές:	€ 2,50

* Ἡ τιμή εἶναι συμβολική. Δέν ἀποσκοπεῖ στήν κάλυψη τῶν ἐξόδων ἐκδόσεως, ἀλλά στήν υπεύθυνη διαμόρφωση ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως. Γίνονται δεκτές προαιρετικῆς προσφορές γιά τήν ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Σωκράτης Μαυρογόνατος.
Διεύθυνση: Ἡπειροῦ 132 - 188 63 Πέραμα

ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ (All Nations)

Year 24, No 94, April - May - June 2005

The aims of the quarterly magazine "Panta ta Ethni" are:

* To provide information in a responsible way on Orthodox missionary efforts throughout the world.
* To arouse awareness of the multiform reality of the modern world.

Publisher: Bishop of Phanarion Agathangelos, General Director of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Founder: Archbishop of Tirana and all Albania Anastasios Yannoulatos. He was editor during 1981-1992.

Editorial Board: Foreign Mission Office of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Letters-Remittances: "ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ!" (All Nations)

Apostoliki Diakonia, 14, Io. Gennadiou St. — 115 21 Athens — GREECE. Tel. ++3210.7272.345.

Subscription for 1 year:

Greece	€ 5
Cyprus	5 £ Cyprus
Europe	€ 12
Other countries	€ 14

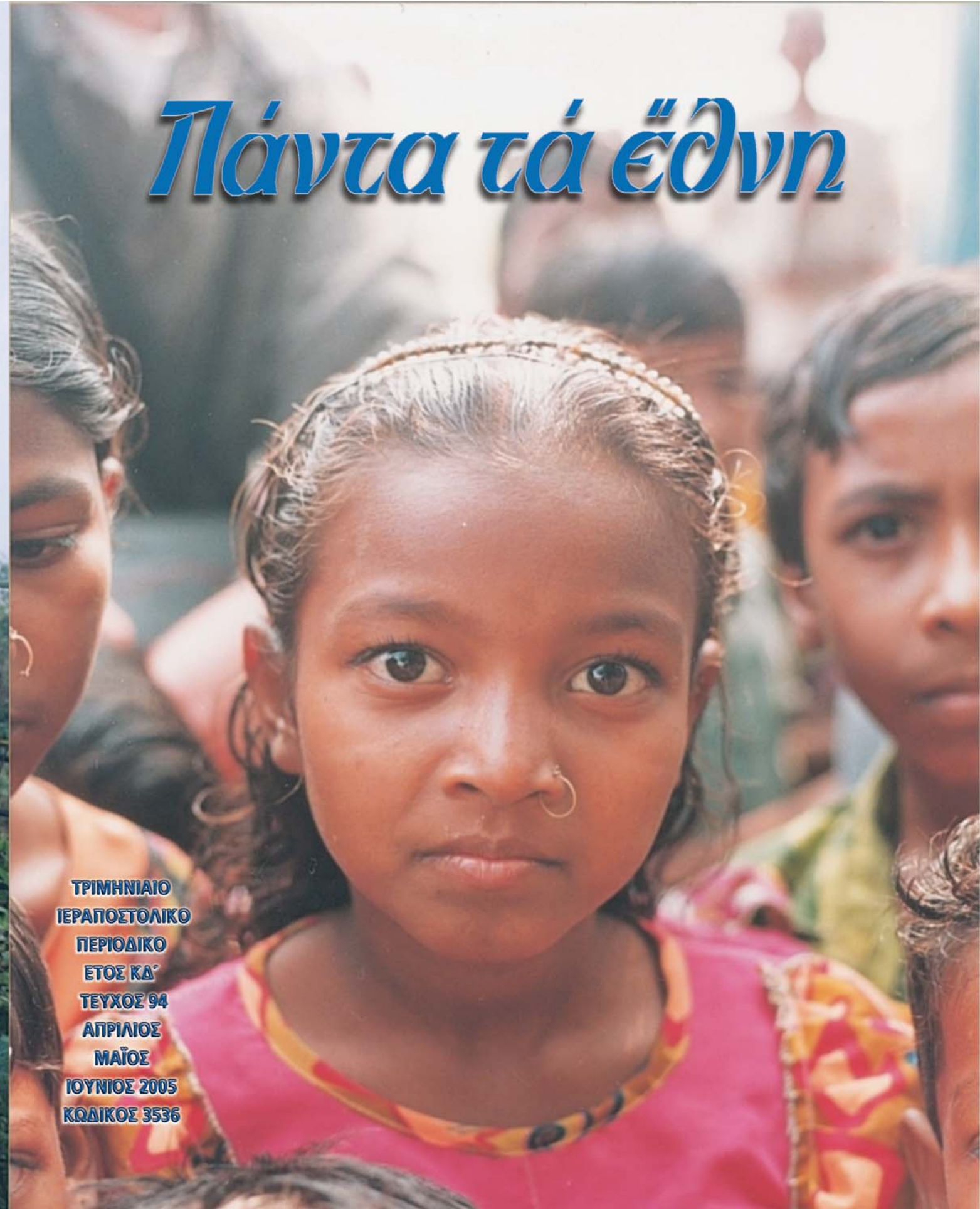
Printed: By Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Καλλιτεχνική ἐπιμέλεια: Ἀποστολική Διακονία

Πάντα τὰ ἔθνη

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΓΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΤΟΣ ΚΔ'
ΤΕΥΧΟΣ 94
ΑΠΡΙΛΙΟΣ
ΜΑΪΟΣ
ΙΟΥΝΙΟΣ 2005
ΚΩΔΙΚΟΣ 3536